

100 คำถามรอมฎอน

ความหมายการถือศีลอด

ถาม 001 อะไรคือความหมายของคำว่า “ อัซเซอัม ” การถือศีลอด ในทางภาษา และศาสนบัญญัติ ?

ตอบ การถือศีลอด “ อัซเซอัม ” ในทางภาษา คือ การยับยั้งจากสิ่งหนึ่ง และละเว้นไม่กระทำสิ่งนั้น เช่น ผู้อดกลั้นจากอาหาร เครื่องดื่ม และการประเวณี หรือ ไม่พูดจา เป็นต้น เรียกอาการเหล่านี้ว่า “ ซออิมี ” ผู้ถือศีลอด ในทางภาษา

ในทางศาสนบัญญัติหมายความว่า “ การงดเว้นจากสิ่งที่ถูกจำกัด (การกิน การดื่ม การประเวณี และอื่น ๆ) โดยมีเจตนาต่อการนั้น นับจากแสงอรุณครั้งที่สองขึ้น จนกระทั่งดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า จากบุคคลที่จำกัด (คือ มุสลิม บรรลุนิติภาวะ มีสติสัมปชัญญะ มีความสามารถ คนไม่เดินทาง ไม่มีเฮดและนิฟาส) ” ดังนั้น การถือศีลอดจึงไม่เป็นการบังคับสำหรับคนที่มีเหตุขัดข้องทางศาสนา ทว่าต้องมีการชดใช้เมื่อข้อขัดข้องนั้นหายไป ดังจะได้กล่าวในโอกาสต่อไป

ถาม 002 ท่านได้กล่าวในคำจำกัดความว่า “ แสงอรุณครั้งที่สอง ” นั้น หมายความว่าต้องมีแสงอรุณครั้งที่หนึ่งใช้หรือไม่ ? และมันแตกต่างกันอย่างไร ?

ตอบ แนนอน แสงอรุณมีสองครั้ง ครั้งที่หนึ่งเรียกว่า “ แสงโกหก ” หรือ “ ฝะญูรกา ซึบ ” แสงอรุณนี้จะเป็นแสงขาวละเอียดพุ่งตรงขึ้นท้องฟ้าจากทิศตะวันออก เหมือนกับหางสุนัขจิ้งจอก แสงอรุณนี้ไม่มีความเกี่ยวข้องใด ๆ ในหลักการศาสนาอิสลาม ถือว่ามันเป็นส่วนหนึ่งของกลางคืน จะยังไม่ถึงเวลาละหมาดซุบฮิ ไม่ห้ามที่จะกินและดื่มสำหรับคนที่ถือศีลอด แสงนี้สักพักมันจะหายไป ส่วนแสงอรุณครั้งที่สองเรียกว่า “ แสงจริง ” หรือ “ ฝะญูรชอดิก ” มันเป็นแสงที่สาดกระจายขึ้นท้องฟ้าเป็นวงกว้าง จากทิศตะวันออก แสงนี้จะไม่หายไปแต่มันค่อย ๆ สว่างจ้าขึ้นบวกกับแสงดวงอาทิตย์ที่ขึ้นมาต่อจากนี้ มันจึงเป็นรอยต่อระหว่างกลางคืนกับกลางวัน ตามเจตนารมณ์ของอัลกุรอานที่ว่า

وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتِمُوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ

“ และพวกเจ้าจงกินและดื่มจนกระทั่งพวกท่านมีความชัดเจนต่อเส้นสีขาวจากเส้นสีดำ จากแสงอรุณ จากนั้นให้พวกเจ้าทำให้เกิดความสมบูรณ์ต่อการถือศีลอดจนถึงกลางคืน ” อัลบะกัอเราะห์ โองการที่ 187 (2/187)

ดังนั้น เมื่อแสงอรุณครั้งที่สองขึ้นก็นับว่าเข้าเวลาละหมาดซุบฮิ และผู้ถือศีลอดจะต้องงดสิ่งที่ทำให้เสียศีลอดทั้งปวง ท่านนบีมุฮัมมัด (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวว่า :

“ **พะญัร (แสงอรุณ) นั้น มีสอง คือ พะญัรที่ขึ้นกลางคืน ยังอนุญาตให้กินดื่มได้ แต่ไม่อนุญาตให้ละหมาดซุบฮิ และอีกพะญัรหนึ่ง ที่เมื่อมันขึ้นมาแล้ว อนุญาตให้ละหมาด ห้ามกินและดื่ม แสงอรุณนี้คือ มันจะกระจายแสงทั่วยอดเขา ”** บันทึกโดยอิบน์ มาญะฮ์ บัยฮะกี และดารอญญี

ต้นกำเนิดชื่อ “เดือนรอมฎอน”

ถาม 003 ทำไมจึงให้ชื่อเดือนแห่งการถือศีลอดว่า เดือนรอมฎอน ?

ตอบ มีผู้ให้คำอธิบายว่า : เมื่อชาวอรับได้เปลี่ยนชื่อเดือนต่าง ๆ จากภาษาเดิมคือ ภาษา “ **สะมุต** ” พวกเขาได้ตั้งชื่อเดือนต่าง ๆ ตามช่วงเวลานั้น ๆ พอถึงเดือนแห่งการถือศีลอด เป็นช่วงเวลาที่มื่ออากาศร้อนจัดจึงตั้งชื่อว่า “ **รอมฎอน** ” แปลว่า “ **ร้อนจัด** ”

ความประเสริฐบางส่วนของเดือนรอมฎอน

ถาม 004 ช่วยบอกความประเสริฐของเดือนรอมฎอนมาสักบางส่วน ?

ตอบ แน่นอนว่า เดือนรอมฎอน เป็นเดือนที่มีความประเสริฐมากมาย ส่วนหนึ่งก็คือ เดือนรอมฎอน เป็นเดือนแห่งการประทานอัลกุรอาน อัลเลาะห์ทรงตรัสกล่าวว่า :

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ

“ เดือนรอมฎอน เป็นเดือนซึ่งพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานถูกประทานลงมา เพื่อเป็นทางนำสำหรับมนุษยชาติ และเป็นการแสดงข้อเท็จจริงเรื่องทางสว่าง และการแยกแยะ (ระหว่างความจริงกับความเท็จ) ” อัลบะกัอเราะห์ โองการที่ 185

พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานถูกประทานมาในคืนหนึ่งซึ่งอยู่ในเดือนรอมฎอน คือ “ **คืนกอดร์** ” อัลเลาะห์ทรงตรัสยืนยันในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานกล่าวว่า :

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ

“ เราได้ประทานอัลกุรอานมาในค่ำคืนกอดร์ ” ชูเราะห์อัลกอดร์ โองการที่ 1

ยังมีหะดีษที่ยืนยันสำคัญความแห่งอัลกุรอานอีกมากมายเช่น

ท่านนบี (ศอลัลลอลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวว่า “ ทุก ๆ กิจกรรมของมนุษย์ เขาจะได้รับผลตอบแทนเป็นทวีคูณ หนึ่งความดีจะได้สิบเท่า ถึงเจ็ดร้อยเท่า อัลเลาะห์ทรงตรัสความว่า : นอกจากการถือศีลอด มันคือการเฉพาะสำหรับเรา และเราจะตอบแทนผลการถือศีลอดเอง เขาจะทางอารมณ์อยาก และอาหารเพื่อเรา สำหรับผู้ถือศีลอด จะมีความยินดีสองครั้ง ครั้งหนึ่งขณะละศีลอด และอีกครั้งหนึ่งขณะพบกับพระเจ้าของเขา อันกลืนปากในการถือศีลอดนั้น จะหอมสำหรับอัลเลาะห์ยิ่งกว่ากลืนชะมดเชียง ”

และอีกรายงานหนึ่งมีความว่า “ การถือศีลอดนั้นเป็นโล่ป้องกันได้ ดังนั้นเมื่อคนหนึ่งในพวกท่านอยู่ในวันแห่งการถือศีลอด ต้องไม่พูดจาให้ร้าย และไม่ส่งเสียงดัง ฉะนั้น หากมีคนหนึ่งมาประณามท่าน หรือจะทำร้ายท่าน ท่านจงกล่าวว่า : ฉันถือศีลอด ” บันทึกโดยบุคอรีและมุสลิม

และท่านนบี (ศอลัลลอลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวว่า “ การละหมาดหัวเวลา การละหมาดญุมอัตถึงอีกญุมอัตหนึ่ง รอมฎอนถึงอีกรอมฎอนหนึ่ง ระหว่างช่วงเวลานั้น จะเป็นการไถ่โทษ เมื่อเขาห่างจากการทำบาปใหญ่ ” บันทึกโดยมุสลิม

ท่านนบี (ศอลัลลอลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวอีกว่า “ การถือศีลอด และอัลกุรอาน ทั้งสองนี้ จะช่วยเหลือบ่าวในวันกิยามะห์ การถือศีลอดจะกล่าวว่า : โอ้พระผู้อภิบาล ฉันห้ามไม่ให้เขาทานอาหาร และห้ามกระทำตามอารมณ์ต้องการของเขาในเวลากลางวัน ดังนั้น ขอพระองค์ทรงอนุญาตให้ฉันได้ช่วยเหลือเขาด้วยเถิด ส่วนอัลกุรอานกล่าวว่า : ฉันห้ามเขามิให้นอนในเวลากลางคืน (ด้วยการอ่านอัลกุรอาน) ขอพระองค์ทรงอนุญาตให้ฉันช่วยเหลือเขาด้วยเถิด พระองค์ตอบว่า : เจ้าทั้งสองก็จะเป็นผู้ช่วยเหลือเถอะ ” บันทึกโดยอาหมัด

และท่านนบี (ศอลัลลอลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวอีกว่า “ เมื่อเข้าสู่เดือนรอมฎอน ประตูสวรรค์จะถูกเปิดประตูนรกจะถูกปิด และชาตานมารร้ายจะถูกล่ามตรวน ” บันทึกโดยบุคอรี

และท่านนบี (ศอลัลลอลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวอีกว่า “ ผู้ใดถือศีลอดรอมฎอน อย่างศรัทธามั่น (ว่าการถือศีลอดเป็นบัญญัติมาจากอัลเลาะห์) และหวังกุศล (จากอัลเลาะห์เพียงเท่านั้น ห้ามสิ่งอื่นปะปนไม่) เขาก็ได้รับการอภัยโทษในโทษานุโทษที่ผ่านมา ” บันทึกโดยบุคอรีและมุสลิม

เงื่อนไขวาฮิบถือศีลอด

ถาม 005 อะไรคือเงื่อนไขซึ่งวาฮิบที่เมื่อมีครบสำหรับมนุษย์ เขาจำต้องถือศีลอด ?

ตอบ 1. ต้องเป็นมุสลิม : เพราะกาฟิรนั้น อิบาติหะฮ์ของเขาจะไม่ถูกรับทราบที่เขายังครองความเป็นกาฟิรออยู่

2. ต้องบรรลุนิสาฮะ : ทุก ๆ ศาสนิกจะไม่เป็นภาคบังคับสำหรับมุสลิม จนกว่าเขาจะบรรลุนิสาฮะ

3. ต้องมีสติสัมปชัญญะ : เพราะผู้ที่ขาดสติจะไม่อยู่ในอาการที่จะถูกบังคับทางศาสนาได้ หลักฐานในเงื่อนไขข้อนี้และก่อนจากนี้คือคำสอนของท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ที่ว่า :

“ การบังคับทางศาสนาจะถูกยกไปจาก 3 คน คือ คนนอนหลับจนกว่าจะตื่นหนึ่ง คนเป็นเด็กจนกว่าจะบรรลุนิสาฮะหนึ่ง และคนวิกลจริตจนกว่าจะได้สติอีกหนึ่ง ” บันทึกโดยอาหมัดและอบูดาวูด

4. ต้องมีความสามารถ : เพราะอัลเลาะห์จะไม่ทรงบังคับบ่าวของพระองค์ที่ไร้ความสามารถ พระองค์ทรงตรัสว่า

لَا يُكْفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا

“ อัลเลาะห์จะไม่ทรงบังคับชีวิตใด ๆ นอกจากจะให้ความกว้างขวางแก่ชีวิตนั้น ”
อัลบากอเราะห์ โองการที่ 286

5. ต้องไม่อยู่ในภาวะผู้เดินทาง : เพราะผู้เดินทางนั้น ศาสนาอนุญาตให้เขาละการถือศีลอดได้ เพียงแต่ว่าเขาจะต้องชดใช้ภายหลัง อัลเลาะห์ทรงตรัสว่า

وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ

“ และผู้ใดป่วย หรือเดินทาง ก็ให้เขาไปชดใช้ในวันอื่น ๆ ” อัลบากอเราะห์ โองการที่ 185

6. ต้องปราศจากข้อห้ามการถือศีลอด : อันเนื่องมาจากการมีเฮด และนิฟาส ดังนั้น ผู้ที่มีเฮด (รอบเดือน) และนิฟาส (เลือดหลังคลอดบุตร) ไม่อนุญาตให้ถือศีลอด และทั้งสองต้องชดใช้การถือศีลอดเมื่อพ้นภาวะดังกล่าวหลังรอมฎอน

คำกล่าวเมื่อเห็นเดือน

ถาม 006 บุคคลที่เห็นเดือนควรกล่าวอะไร ?

ตอบ ศาสนาบัญญัติให้มุสลิมที่เห็นเดือนกล่าวตามที่ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวคือ “ **อัลลอฮุมมะอะฮิลละฮฺอะลัยนา บิยูมินิวัลอีมาน วัสสลามะติวัลอิสลาม รอบบิวัรอบนุกัลลอฮ์** ” (โอ้อัลเลาะห์ขอทรงโปรดให้เดือนปรากฏแก่เหล่าข้าฯ ด้วยความมีสิริมงคล ความมีศรัทธามั่น ความสงบสุข และความปลอดภัยของคัมภีรบาลของข้าและของเจ้าคืออัลเลาะห์) หะดีษบันทึกโดยอิหม่ามอาหมัด

เริ่มถือศีลอดที่เมืองไทยแต่ไปออกฮัจญ์ที่มักกะห์

ถาม 007 เมื่อฉันเริ่มถือศีลอดที่เมืองไทย ต่อมาตอนกลางเดือนรอมฎอน ฉันเดินทางไปมักกะห์ พบว่าที่มักกะห์นั้น เขาเริ่มถือศีลอดต่างกับที่เมืองไทย พอสิ้นเดือนพวกเขาก็ออกฮัจญ์คนละวันกับที่เมืองไทย ฉันควรจะทำอย่างไร ?

ตอบ ให้ท่านออกฮัจญ์พร้อมกับพวกเขาขณะที่ท่านอยู่ในมักกะห์ เมื่อรวมวันนับแต่วันแรกที่ท่านถือศีลอดมาจนวันสุดท้ายได้ 29 วันหรือมากกว่านั้น แม้จะเกิน 30 วันก็ตาม เพราะท่านนบี (ซ.ล.) กล่าวว่า “ การถือศีลอดนั้นคือ วันที่พวกท่านถือศีลอดกัน และการออกฮัจญ์คือวันที่พวกท่านไม่ได้ถือศีลอด และฮัจญ์ฮัจญ์คือ วันที่พวกท่านทำกุรบานกัน ” บันทึกโดยติรมิซียะห์ หมายความว่า : จำเป็นที่ท่านต้องถือศีลอด ต้องเลิกถือศีลอด และต้องออกฮัจญ์ฮัจญ์ฮัจญ์ พร้อมกับบรรดามุสลิมในเทศน์นั้น ๆ นอกจากว่า หากท่านถือศีลอดแต่แรกจนวันสุดท้ายนับดูแล้วไม่ถึง 29 วัน ให้ท่านทำการชดใช้ส่วนที่ขาดหลังเดือนรอมฎอน เพราะท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวว่า “ เดือน (ในศาสนาอิสลาม) นั้น มี 29 วัน และมี 30 วัน ”

ถาม 008 สุกมของการเหนียตในการถือศีลอดนั้นอย่างไร? และอย่างไรจึงเรียกว่า “ เหนียต ”

ตอบ การเหนียต “ เจตนา ” นั้นเป็นเงื่อนไขของทุก ๆ อิบาเดาะห์ (ศาสนกิจ) อัลเลาะห์จะไม่ทรงรับการปฏิบัติศาสนกิจที่ไม่มีการตั้งเจตนาอันบริสุทธิ์ เพราะอัลเลาะห์ทรงตรัสในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะห์อัลบะยยะน๊ะฮ์อายะห์ที่ 5 ความเป็น

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ

“ และพวกเขาก็ได้ถูกใช้ให้กระทำการใด ๆ นอกจากเพื่อการเคารพภักดีต่ออัลเลาะห์ เป็นผู้มีเจตนาบริสุทธิ์ในการภักดีต่อพระองค์ ”

และท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวว่า “ แท้จริงกิจการทุกอย่างต้องมีการตั้งเจตนา ”

“ การเหนียต ” หรือการตั้งเจตนา หมายถึง : การตั้งใจกระทำการสิ่งหนึ่ง ดังนั้น เมื่อมุสลิมตั้งใจกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นับว่าเขาได้มีเหนียตแล้ว ส่วนสถานที่เหนียตคือ หัวใจ ส่วนการกล่าวมิใช่ตัวเหนียตแต่เป็นตัวที่ช่วยในการเหนียต และถ้าการกล่าวอย่างหนึ่งที่ไม่ตรงกับในใจที่มีเหนียต ให้ยึดถือส่วนที่อยู่ในใจ ดังนั้น เมื่อเราตั้งใจทานอาหารชะฮูร เพื่อถือศีลอดในวันรุ่งขึ้นก็นับว่าเขาได้เหนียตแล้ว และคำเหนียตที่สมบูรณ์คือ “ ข้าพเจ้าตั้งใจถือศีลอดรอมฎอนปีนี้ ในวันรุ่งขึ้น เพื่ออัลเลาะห์ตะอาลา ”

ส่วนเวลาการเหนียตนั้น ให้มีการเหนียตได้นับแต่หลังดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าจนกระทั่งแสงอรุณที่สองขึ้น (เข้าเวลาละหมาดซุบฮิ) หากจะเหนียตถือศีลอดในช่วงไหนระหว่างกลางคืนก็ได้ ข้อสำคัญก็คือ การเหนียตนั้นต้องตกอยู่ในตอนกลางคืน เพราะท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวว่า “ **บุคคลที่มีได้มีการเหนียตถือศีลอดก่อนแสงอรุณขึ้น ถือว่าการถือศีลอดของเขานั้นใช้ไม่ได้** ” บันทึกโดยदारอูกุณีย

ไม่ทราบว่าจะเข้าเดือนรอมฎอน

**ถาม 009 เมื่อการประกาศเข้าเดือนรอมฎอนล่าช้า ฉันไม่ทราบ
จะทราบก็เป็นเวลาเช้าแล้ว แล้วฉันจะทำอย่างไร ?**

ตอบ เมื่อท่านไม่ทราบว่าเข้ารอมฎอน จะทราบก็เมื่อตอนเช้าหรือหลังเข้าเวลาละหมาดซุบฮิแล้ว ให้ท่านงดอาหารและทุกอย่างที่จะทำให้เสียศีลอดนับแต่ที่ท่านทราบว่า เข้าเดือนรอมฎอนแล้ว เพราะมุสลิมที่บรรลุนิสถานวะ มีสติสัมปชัญญะ มีความสามารถ และไม่มีข้อห้ามการถือศีลอด ไม่อนุญาตให้ท่านอาหารหรือกระทำการอื่นใดที่ทำให้เสียศีลอดในตอนกลางวันของเดือนรอมฎอน ทว่าการถือศีลอดของท่านในวันแรกของรอมฎอนนั้นใช้ไม่ได้ เพราะท่านมิได้มีการเหนียตถือศีลอดในตอนกลางคืน ดังคำสอนที่ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้กล่าวแล้ว และท่านต้องทำการถือศีลอดชดใช้ในวันดังกล่าวหลังพ้นเดือนรอมฎอน

การถือศีลอดของเด็ก ๆ

**ถาม 010 เมื่อใดที่ศาสนาจะใช้ให้เด็ก ๆ ถือศีลอด ?
หรือจะปล่อยให้บรรลุนิสถานวะก่อน
หรือจะบังคับให้พวกเขาถือศีลอดนับแต่ยังเล็ก ๆ ?**

ตอบ ศาสนาถือว่า เป็นหน้าที่ของบิดามารดาที่ต้องปฏิบัติที่บุตรหลานนั้นยังใหญ่หนักหน้าทีนี้ถือเป็นอะมานะห์จำเป็นที่มนุษย์ทุกคนต้องพึงสังวรณ และทุกคนจะต้องถูกสอบสวนในหน้าที่นี้อย่างแน่นอนในวันปรภพ ดังนั้น ผู้ใดที่ปฏิบัติหน้าที่นี้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทำให้อัลเลาะห์ทรงพอพระทัยเขาก็จะได้รับชัยชนะ และถ้าผู้ใดบกพร่องในหน้าที่สำคัญนี้ เขาจะต้องขาดทุนอย่างย่อยยับทั้งในภาคภพนี้และภพหน้า (ดูนยาและอาคิเราะห์) อัลเลาะห์ทรงตรัสฝากบุตรหลานให้เป็นอะมานะห์แก่ผู้ปกครองไว้ในซูเราะห์ อันนิซาฮ์ โองการที่ 11 ความว่า

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ

“ อัลเลาะห์ทรงสั่งกำชับแก่พวกเจ้าในเรื่องการเอาใจใส่ดูแลลูกหลานของพวกเจ้า ”

และอีกโองการหนึ่งในซูเราะห์ อัตตะหรีม โองการที่ 6 ความว่า

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا

**“ ไบรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย
พวกเจ้าจงรักษาตัวพวกเจ้าและครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากนรก ”**

ดังนั้น หน้าทีของมุสลิมต้องสนใจในการอบรมเลี้ยงดูลูกหลานอย่างดีและถูกต้องตามหลักการศาสนาที่อัลเลาะห์และศาสนทูตได้กำหนดไว้ ส่วนหนึ่งจากภาระหน้าที่ดังกล่าวที่พึงมอบให้ลูกหลานก็คือ ให้ปฏิบัติศาสนกิจ เมื่อพวกเขามีความสามารถจะกระทำได้

การถือศีลอดถือเป็นศาสนกิจประเภทหนึ่งที่ต้องอาศัยความอดทน ความอดุสาหะอย่างมาก เพราะฉะนั้น สมควรที่พ่อแม่ต้องให้การอบรมตักเตือนให้บรรดาลูก ๆ ได้ฝึกปฏิบัติแต่เนิ่น ๆ เพื่อเมื่อพวกเขาเติบโตใหญ่จะได้ไม่หนักในการจะปฏิบัติศาสนกิจประเภทนี้

บรรดาสาวกของท่านศาสดา (ร.ฎ.) ได้สนใจที่จะให้บรรดาบุตรหลานของพวกเขาฝึกถือศีลอดตั้งแต่อายุยังเยาว์ และการปฏิบัติเช่นนี้ก็ได้รับการรับรองจากท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ด้วยดี มีรายงานจากรอบีเยะฮ์ บินติมุเอาวิซ (ร.ฎ.) ความว่า : **“ พวกเราเหล่าสาวกของท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้ใช้ให้บรรดาเด็ก ๆ ที่ยังเล็ก ๆ ของพวกเราถือศีลอด พวกเราพาพวกเขาไปมัสยิดด้วย และเราได้ให้ของเล่นแก่พวกเขา เมื่อพวกเขาร้องไห้เพราะความหิว พวกเราก็ให้อาหารแก่พวกเขา พวกเราทำอย่างนี้จนถึงเวลาละศีลอด ”** และบางรายงานมีความว่า **“ เมื่อพวกเด็ก ๆ ร้องขออาหาร พวกเราก็พยายามหาของเล่นแก่พวกเขาเพื่อให้เพลิน ๆ จนกระทั่งถึงเวลาละศีลอด แล้วจึงให้พวกเขาทานอาหารพร้อมพวกเรา ”**

ฉะนั้น ผู้ใดที่มีบุตรยังไม่บรรลุนิติภาวะ โศพที่จะถือศีลอดได้ ก็จงฝึกให้เขาถือศีลอด แม้จะไม่เป็นการบังคับพวกเขาในทางศาสนาก็ตาม เพราะท่านศาสดาของอัลเลาะห์(ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้สั่งให้พวกเราปฏิบัติศาสนกิจนับแต่พวกเรายังด้อยปัญญา คือยังเล็ก ๆ ซึ่งพอจะกระทำได้ มีรายงานหะดีษจากท่านอบิบัมร (ร.ฎ.) กล่าวว่า ท่านนบี(ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวว่า **“ พวกท่านทั้งหลายจงใช้ให้ลูก ๆ ของพวกเจ้าทำละหมาดเมื่อพวกเขาอายุได้ 7 ขวบ และให้ทำโษได้เมื่ออายุได้ 10 ขวบ และให้แยกที่นอนระหว่างพวกเขา ”** กระนั้น ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้สั่งให้พวกเรากระทำ โดยให้พวกเรากำชับให้ลูก ๆ ทำการละหมาด และอนุญาตให้เขาทำโษลูก ๆ ได้ หากพวกเขายังไม่กระทำตามคำสั่ง แม้จะยังไม่บรรลุนิติภาวะก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อให้พวกลูก ๆ ได้มีการฝึกปฏิบัติศาสนกิจนับแต่ยังเยาว์ เพื่อเมื่อเติบโตใหญ่ถึงภาคบังคับจะได้ไม่หนักสำหรับพวกเขา

ส่วนถ้าหากพวกเราเหล่าพ่อแม่ ปล่อยประละเลยไม่ยอมฝึกให้ลูก ๆ ได้กระทำการละหมาดหรือถือศีลอดตั้งแต่พวกเขายังเล็ก ๆ อยู่ ครั้นเมื่อถึงพวกเขาเติบโตใหญ่ เข้าวัยบรรลุนิติภาวะค่อยใช้ให้พวกเขาทำละหมาดหรือถือศีลอด แน่แน่นอนว่า คำสั่งของพวกเราย่อมถูกปฏิเสธได้ง่าย เพราะพวกเขาไม่มีความเคยชินต่อการกระทำดังกล่าว ซึ่งอาจพูดได้ว่า **“ ไม่อ่อนดัดง่าย ไม่แก้ดัดยาก ”**

ส่วนพ่อแม่บางคนอ้างว่า ที่ไม่ยอมฝึกให้ลูก ๆ ทำอิบาดะห์ตั้งแต่ยังเล็ก ๆ เพราะสงสาร เกรงลูกจะลำบาก ถ้าจะให้ถือศีลอดกลัวพวกลูก ๆ จะหิว จะไม่สบาย การคิดอย่างนี้ถือเป็นการผิดพลาดอย่างมหันต์ เพราะพ่อแม่มีความสงสารลูกอย่างแท้จริงนั้น ต้องปกป้องมิให้ลูก ๆ ตกนรก และแนะนำให้พวกเขาเข้าสู่สวรรค์ แม้การดำเนินการเพื่อให้บรรลุนิติภาวะดังกล่าวดังกล่าว

อาจจะลำบากใจในช่วงแรก แต่สุดท้ายแล้วจะมีความสุขที่สุด เมื่อพ่อแม่เห็นลูกละหมาดและถือศีลอด และเมื่อสภาพลูก ๆ กลายเป็นคนทำศาสนกิจอย่างประจำ จะกลายเป็นเด็กดีในสายตาของพ่อแม่ พี่น้อง และทุกคนที่พบเห็น รวมทั้งอัลเลาะห์ก็ทรงพอพระทัยด้วย ซึ่งผลดีที่วอนจะส่งผลอันประเสริฐสุดสู่ตัวพ่อแม่ วงศ์สกุล ทั้งดunyaและอาคิเราะห์ อินชาอัลเลาะห์

เธอไม่ได้ถือศีลอดหลังบรรลุนิติภาวะโดยไม่รู้ตัว

ถาม 011 เด็กหญิงคนหนึ่งมีเฮด (รอบเดือน) ตั้งแต่เธออายุได้ 11 ขวบ ทว่าพ่อแม่ไม่ได้ใช้ให้เธอทำละหมาดหรือถือศีลอด พวกเขาเข้าใจว่าลูกยังเด็กอยู่ จึงไม่ใช้ให้เธอถือศีลอด จนกระทั่งเธออายุได้ 15 ปี ขณะนี้เธอต้องการทราบว่า ใน 4 ปี ของเธอที่ไม่ได้ถือศีลอดนั้น จะทำอย่างไร ?

ตอบ กระนี้ เป็นกรณีที่น่าสนใจ ถือว่าเป็นการละเลยในหน้าที่ของความเป็นพ่อแม่ และถือเป็นการผิดตามหลักการศาสนาที่ละทิ้งหน้าที่ ๆ ต้องบังคับใช้ให้ลูกทำอิบาดะห์เมื่อบรรลุนิติภาวะ และสำหรับเด็กหญิงคนนี้เมื่อเธอมีประจำเดือนตั้งแต่อายุได้ 11 ขวบ เธอก็บรรลุนิติภาวะแล้วนับแต่ปีนั้น เพราะการมีประจำเดือนเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของการบรรลุนิติภาวะ จำเป็นต้องดำเนินตามข้อบังคับของศาสนา คือต้องละหมาด ต้องถือศีลอดและอื่น ๆ ที่ศาสนากำหนด ฉะนั้นใน 4 ปีที่เธอไม่ได้ละหมาด ไม่ได้ถือศีลอดเธอต้องมีการชดใช้ เพราะเธอบรรลุนิติภาวะแล้วตั้งแต่เมื่อเธอมีประจำเดือน สำหรับโทษการละเลยต้องตกอยู่กับผู้ปกครองของเธอ ฐานละทิ้งหน้าที่

เข้ารับศาสนาอิสลามในเดือนรอมฎอน

ถาม 012 เมื่อกาฟิรเข้ารับศาสนาอิสลามในเดือนรอมฎอน เขาจำเป็นต้องถือศีลอดรอมฎอนเดือนนี้หรือไม่ ?

ตอบ เมื่อกาฟิร เข้ารับอิสลามในเดือนรอมฎอน จำเป็นเขาต้องทำการถือศีลอดในวันเวลาที่เหลืออยู่ตลอดเดือนรอมฎอน คือให้ถือศีลอดนับแต่วันที่เข้ารับอิสลามไปจนถึงสิ้นสุดรอมฎอน ส่วนวันเวลาที่ผ่านมาก่อนรับอิสลามในเดือนดังกล่าว เขาไม่ต้องการถือศีลอดชดใช้ เพราะวันเวลาก่อนที่เขาเข้ารับอิสลามในขณะที่เขายังเป็นกาฟิรอยู่นั้น จะเป็นรอมฎอนก่อน ๆ นั้นก็ตาม เขาไม่ต้องการรับภาระใด ๆ ในการปฏิบัติศาสนกิจ และถ้าเขาเข้ารับอิสลามในตอนกลางวันเขาก็จะต้องอดอาหารนับแต่วันที่เขาเข้ารับอิสลามทันที แม้ในวันนั้นจะไม่ถือเป็นการถือศีลอดที่ถูกต้องก็ตาม ทั้งเขาต้องมีการชดใช้ในวันดังกล่าวหลังพ้นเดือนรอมฎอนด้วย

คนมีประจำเดือนและมีเลือดหลังคลอดบุตรในเดือนรอมฎอน

ถาม 013 เมื่อหญิงคนหนึ่งมีประจำเดือนหรือมีเลือดหลังคลอดบุตร (เฮดและนิฟาส) ในเดือนรอมฎอนเธอต้องทำอย่างไร ?

ตอบ หญิงที่มีเฮดหรือนิฟาสในเดือนรอมฎอน ศาสนาไม่อนุญาตให้เธอถือศีลอด และแม้เธอจะถือศีลอดก็ใช้ไม่ได้ เธอจำเป็นต้องไม่ถือศีลอด และเธอไม่ต้องเสียค่าปรับ (ฟิดยะห์) ใด ๆ แต่เธอต้องถือศีลอดใช้ตามจำนวนวันที่เธอไม่ได้ถือศีลอดระหว่างการมีเฮดหรือนิฟาสภายหลังจากพ้นเดือนรอมฎอนแล้ว พระนางอาอิชะห์ อุมมิลมุมินีน (ร.ฎ.) กล่าวว่า “ **พวกเราประสบกับการมีเฮด พวกเราถูกใช้ให้มีการถือศีลอดชดใช้ แต่เรื่องการละหมาดพวกเรามีได้ถูกใช้ให้ละหมาดชดใช้** ”

หญิงที่สะอาดจากเฮดหรือนิฟาสก่อนหรือหลังแสงอรุณที่สองขึ้น

ถาม 014 **เมื่อหญิงหมดประจำเดือนหรือนิฟาสก่อนแสงอรุณที่สองขึ้นเล็กน้อย ไม่ทันที่จะอาบน้ำยกหะดัศ จะอาบได้ก็ต่อเมื่อหลังแสงอรุณที่สองขึ้นแล้ว เธอจะต้องถือศีลอดในวันนั้นหรือไม่ ? หรือเธอต้องไปถือศีลอดชดใช้ภายหลัง ?**

ตอบ ตราบใดที่เธอหมดประจำเดือนก่อนแสงอรุณที่สองขึ้น การถือศีลอดของเธอต้องถือว่าจำเป็น แม้เธอจะยังไม่อาบน้ำก็ตาม และการถือศีลอดของเธอนับว่าเป็นการใช้ได้ และเธอไม่ต้องการชดใช้ภายหลัง โดยมติเป็นเอกฉันท์ของปราชญ์

ส่วนเมื่อเธอหมดประจำเดือนหลังแสงอรุณที่สองขึ้น การถือศีลอดของเธอถือว่าใช้ไม่ได้ และหากเธอมีประเดือนขณะที่เธอกำลังถือศีลอดไม่ว่าเวลาใด ๆ ในตอนกลางวัน แม้จะก่อนดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าเพียงเสี้ยววินาทีก็ตาม การถือศีลอดของเธอเสียทันที และเธอจำเป็นต้องถือศีลอดชดใช้แทนวันดังกล่าว

การใช้ยาห้ามมิให้มีประจำเดือนในเดือนรอมฎอน

ถาม 015 **การใช้ยาไม่ให้มีประจำเดือนในเดือนรอมฎอน เพื่อจะได้ถือศีลอดได้ครบตลอดเดือน ศาสนาจะว่าอย่างไร ?**

ตอบ การใช้ยาดังกล่าวศาสนา ไม่ถือว่าเป็นการห้ามแต่อย่างใด หมายความว่ากระทำ ได้ แต่มีเงื่อนไขอยู่ว่า ต้องทานยาในตอนกลางคืน และต้องมีการปรึกษาแพทย์ผู้เชี่ยวชาญว่าการกระทำดังกล่าวจะไม่เกิดอันตรายต่อตนเองและจะไม่เกิดผลร้ายข้างเคียงอีกด้วย ในทางที่ดีแล้วไม่ควรกระทำ เพราะได้มีการพิสูจน์แล้วตามหลักทางการแพทย์ว่า ส่วนใหญ่การใช้ยาดังกล่าวมักมีผลข้างเคียงแก่ผู้ใช้ ไม่ระยะสั้นก็ระยะยาว จึงเห็นควรปล่อยให้ไปไปตามธรรมชาติที่อัลเลาะห์ทรงสร้างมาจะเป็นการดีที่สุด

หญิงตั้งครรภ์มีเฮดได้หรือไม่ ?

ถาม 016 **หญิงที่มีครรภ์ วันหนึ่งในเดือนรอมฎอนนางเกิดมีเลือดออกมา และมีอยู่สักระยะหนึ่ง แล้วก็ขาดหายไป นางจะอย่างไร ?**

ตอบ ปกติคนตั้งครรภ์จะไม่มีเสด เข้าใจว่าเลือดที่มีออกมาขณะนางตั้งครรภ์นั้นน่าจะเป็นเลือดเสีย ซึ่งเลือดเสียนี้ศาสนาถือว่าไม่มีผลต่อการจะละหมาดหรือถือศีลอด ดังนั้น ให้นางทำความสะอาดจุดที่เลือดออกมา เมื่อถึงเวลาละหมาดให้นางล้างหน้าด้วยน้ำสะอาด ปิดปากปิดไว้ แล้วทำการละหมาดตามปกติ และการถือศีลอดของนางถือว่าใช้ได้ (อินชาอัลเลาะห์) โดยนางไม่ต้องเสียอะไรอีกเลย

คนตั้งครรภ์และแม่นม

ถาม 017 คนตั้งครรภ์หรือคนที่เป็นแม่นม หากกลัวจะเกิดอันตรายกับตัวเอง หรือกับบุตรในครรภ์ จะอนุญาตให้นางไม่ต้องถือศีลอดได้หรือไม่ ? และอย่างไร ?

ตอบ ศาสนาอนุญาตให้หญิงมีครรภ์ไม่ต้องถือศีลอดได้ เมื่อนางกลัวจะเกิดอันตรายกับตัวนางเอง และไม่ต้องเสียค่าปรับใด ๆ แต่ท่านางต้องถือศีลอดชดใช้เมื่อพ้นรอมฎอนและพ้นภาวะดังกล่าว โดยไม่มีข้อขัดแย้งของนักวิชาการ

ส่วนกรณีที่นางไม่ถือศีลอด เพราะกลัวจะเกิดอันตรายกับลูกในครรภ์เพียงอย่างเดียว ก็อนุญาตให้นางไม่ต้องถือศีลอดได้ เพียงแต่นางต้องถือศีลอดชดใช้รวมทั้งต้องเสียอาหารคือข้าวสารให้คนยากจนวันละหนึ่งทะนานต่อคนด้วย

หญิงที่เป็นแม่นม ก็ใช้หลักการเดียวกับหญิงมีครรภ์ดังกล่าว

เลือดนิฟาสหมดก่อนครบกำหนด 40 วัน

ถาม 018 หญิงคนหนึ่งคลอดบุตรก่อนเข้ารอมฎอนไม่กี่วัน ครั้นพอเข้าเดือนรอมฎอนได้ 10 วัน นางก็หมดนิฟาส นางต้องรอให้ครบ 40 วันหรือไม่ ? หรือนางจะอาบน้ำยกหะดัศแล้วทำการถือศีลอดเลย ?

ตอบ เลือดนิฟาสนั้น ไม่มีกำหนดอย่างน้อยว่ากี่วัน บางทีเลือดนิฟาสอาจจะหมดหลังการคลอดบุตรในทันทีก็เป็นได้ ดังนั้นหญิงคนนั้นต้องทำการอาบน้ำยกหะดัศเมื่อรู้ว่าหมดนิฟาสแล้วให้ละหมาดและถือศีลอดได้เลย แต่ถ้าเลือดมีเกินกว่า 40 วัน ก็ให้นางรอดูว่ามันเป็นช่วงของการมีเสดหรือไม่ เพราะหากเป็นช่วงการมีเสด เลือดนั้นก็เป็นเลือดเสด ต้องรอให้หมดเสดเสียก่อน หากช่วงดังกล่าวมิใช่ช่วงของการมีเสด เลือดดังกล่าวถือว่าเป็นเลือดเสีย หลักการก็คือ เมื่อพ้นเวลา 40 วัน นางต้องอาบน้ำยกหะดัศ ให้ป้องกันด้วยการใช้ผ้าอนามัย แล้วต้องละหมาดและถือศีลอด แม้เลือดยังมีอยู่ก็ตาม ท่านอิหม่ามชี กล่าวว่า : “ นักวิชาการนับแต่สาวกเรื่อยมาถึงยุคหลังมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้มีฟาสนั้นต้องละเว้นการละหมาด นอกจากว่า นางจะสะอาดก่อนเวลาก็ให้นางอาบน้ำและให้นางละหมาด ”

ผู้สูงอายุกับการถือศีลอด

ถาม 019 ชายสูงอายุคนหนึ่ง ไม่สามารถจะทำการถือศีลอดได้ ศาสนาจะให้ทำอย่างไร?

ตอบ คนสูงอายุ เมื่อเขาลำบากที่จะทำการถือศีลอด ก็อนุญาตให้เขางดถือศีลอดได้ โดยเอกฉันท์ แต่ให้เขาออกอาหารแก่คนยากจนวันละหนึ่งทะนानต่อคน ตามทัศนะส่วนใหญ่ของนักวิชาการเช่นในมัซฮับหะนะฟี ฮัมบะลีและชาฟีอีที่อะซฮ์ อัลเลาะห์ทรงตรัสในอัลกุรอานซูเราะห์อัลบะก้อเราะห์โองการที่ 184 ความว่า

وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ

“ และบรรดาที่ลำบากต่อการถือศีลอด ให้จ่ายอาหารแก่คนยากจน ”

ท่านอิบนุอับบาส (ร.ฎ.) อธิบายว่า : โองการนี้ประทานมาสำหรับ ชายและหญิงสูงอายุ

ผู้ป่วยเรื้อรัง กับ การถือศีลอด

ถาม 020 ผู้ป่วยเรื้อรัง ซึ่งนายแพทย์วินิจฉัยว่า เขาไม่อาจหายได้แน่นอน และด้วยอาการป่วยของเขานี้ทำให้เขาไม่อาจทำการถือศีลอดได้ ศาสนาจะให้เขาทำอย่างไร ?

ตอบ ผู้ป่วยเรื้อรังที่ไม่อาจรักษาให้หายได้ ศาสนาอนุญาตให้เขางดถือศีลอดได้ และให้จ่ายอาหารแก่คนยากจนหนึ่งวันต่อหนึ่งทะนานต่อคน แทนการถือศีลอด อัลเลาะห์ทรงตรัสในอัลกุรอาน ซูเราะห์อัลฮัจญ์ โองการที่ 78 ความว่า

وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ

“ และพระองค์มิได้ทำความลำบากให้พวกเจ้าในเรื่องศาสนา ”

ผู้ป่วยที่มีโอกาสหายได้ กับ การถือศีลอด

ถาม 021 คนหนึ่งประสบกับอาการป่วย และเมื่อเข้ารอมฎอนเขาไม่อาจถือศีลอดได้ เขาจึงงดการถือศีลอด เขาต้องทำอย่างไร กล่าวคือ เขาต้องถือศีลอดใช้ในวันที่เขาไม่ถือศีลอดเมื่อเขาหายป่วย หรือเขาจำต้องเสียค่าปรับอะไรอย่างไร ?

ตอบ ผู้ป่วยที่มีโอกาสหายป่วยได้ เมื่อเข้าสู่รอมฏอนเขาไม่อาจถือศีลอดได้ เขาไม่ต้องเสียค่าปรับด้วยการจ่ายอาหาร ทว่าต้องรอให้อาการนั้นหายก่อน จากนั้นให้เขาทำการถือศีลอดชดใช้ตามจำนวนวันที่เขาขาดถือศีลอดรอมฏอน ทั้งนี้ต้องหลังจากพ้นรอมฏอนไปแล้ว เพราะอัลเลาะห์ทรงตรัสในอัลกุรอานซูเราะห์ อัลบากอเราะห์โองการที่ 184 ความว่า

فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ

“ พวกเจ้าคนใดที่ป่วยหรืออยู่ในภาวะเดินทาง ให้ไปทำ (การถือศีลอดชดใช้) ในวันอื่น ๆ ”

การป่วยที่อนุญาตให้งดถือศีลอด

ถาม 022 การป่วยแค่ไหนอย่างไรที่จะอนุญาตให้งดถือศีลอดได้ ?

ตอบ การป่วยที่ศาสนาจะอนุญาตให้งดถือศีลอดได้ ต้องเป็นการป่วยที่หนัก ซึ่งถ้าถือศีลอดจะทำให้หายช้า หรือเป็นอันตรายต่อตนเอง ส่วนอาการป่วยเล็กน้อยเช่นปวดหัวตัวร้อน ไข้ นิดหน่อย อาการป่วยลักษณะนี้ไม่อนุญาตให้งดถือศีลอด

ผู้ป่วยเป็นวัณโรคหรือหิดหอบหรือโรคหัวใจ

ถาม 023 หญิงคนหนึ่งป่วยเป็นวัณโรค และต้องฉายยาที่เป็นสเปรย์พ่นคอ การถือศีลอดของนางจะใช้ได้หรือไม่ ?

ตอบ นายแพทย์บางคนบอกว่า : สเปรย์ที่พ่นนั้น มันเป็นแก๊สที่มีแรงอัดสูง เหมือนกับออกซิเจนที่มีแรงอัดสูง เมื่อพ่นเข้าทางปาก แก๊สก็จะเข้าไปในลักษณะจุดจุ่มแรงลม มันก็จะไปกระจายเข้าสู่ภายในอก ถ้าหากเป็นอย่างที่นายแพทย์บอก ยาสเปรย์ที่พ่นนั้นก็มิใช่วัตถุอาหารหรือประเภทเดียวกัน และมันไม่เข้าสู่บริเวณที่อาหารจะอยู่ ดังนั้น การใช้สเปรย์ดังกล่าวสำหรับผู้ป่วยดังกล่าว จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการถือศีลอดแต่ประการใด (อินชาอัลเลาะห์)

คนตายก่อนถือศีลอดชดใช้

ถาม 024 ชายคนหนึ่งป่วย ไม่สามารถถือศีลอดได้ เขาจึงงดถือศีลอดรอมฏอน แต่เขาเกิดเสียชีวิตก่อนที่จะมีโอกาสถือศีลอดชดใช้ ญาติจะอย่างไร ?

ตอบ หากอาการป่วยดังกล่าวเป็นโรคที่มีโอกาสหายได้ เขาก็ไม่ต้องทำอะไรทั้งสิ้น เพราะเขามีได้ละเลยในการชดใช้แต่เขาเสียชีวิตเสียก่อน ก่อนที่จะทำการถือศีลอดชดใช้ได้ กระนี้คือทัศนะส่วนใหญ่ของนักวิชาการ อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในซูเราะห์ อัตตะฮอบบุน โองการที่ 16 ความว่า

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ

“ ดังนั้นพวกเจ้าจงภักดีต่ออัลเลาะห์ เท่าที่พวกเจ้ามีความสามารถ ”

แต่ถ้าอาการป่วยของเขานายแพทย์บอกว่า ไม่อาจหายได้ตลอดไป แม้จะมีชีวิตต่อไปเขาก็ไม่อาจถือศีลอดชดใช้ได้ กรณีนี้ ศาสนาถือว่าเขาเหมือนกับคนชรา เขาต้องจ่ายอาหารแก่คนยากจนหนึ่งวันต่อหนึ่งทะนानต่อคน หรือทายาทต้องทำให้หากเขาเสียชีวิตก่อนที่จะจ่ายอาหารเองได้

ผู้ป่วยที่ละเลยการถือศีลอดชดใช้ จนกระทั่งเสียชีวิต

ถาม 025 ชายคนหนึ่งป่วยไม่สามารถถือศีลอดได้ เขาจึงงดถือศีลอดรอมฎอน ต่อมาเขาหายจากการป่วย ทว่าเขาละเลยที่จะทำการถือศีลอดชดใช้ จนกระทั่งเสียชีวิต กรณีนี้ศาสนาจะว่าอย่างไร ?

ตอบ ให้ทายาทแจกจ่ายอาหารคือข้าวสารแก่คนยากจน ตามจำนวนวันที่ไม่ได้ถือศีลอด โดยจ่ายวันละหนึ่งทะนान (ลิตร)

คนป่วยเมื่อเขาไม่ได้ละเลยในการถือศีลอดใช้ และเขารอมฎอนใหม่อีก

ถาม 026 คนป่วยที่งดถือศีลอดรอมฎอนเพราะอาการป่วย และเมื่อพ้นรอมฎอน เขาก็ไม่สามารถจะถือศีลอดชดใช้ได้ จนกระทั่งรอมฎอนกลับมาพบเขากอีก ศาสนาจะว่าอย่างไร ?

ตอบ คนที่ไม่ได้ถือศีลอด เพราะเหตุจากอาการป่วย หรือเดินทาง หรือมีเฮด หรือมีนิฟาส หรือมีครรภ์ หรือเป็นแม่นม และไม่อาจจะทำการถือศีลอดชดใช้ได้ เพราะมีเหตุจำเป็นทางศาสนา จนกระทั่งถึงรอมฎอนใหม่ ให้เขาถือศีลอดในเดือนรอมฎอนที่มาพบกับเขาใหม่นั้น ต่อมาเมื่อพ้นรอมฎอนก็ให้เขาถือศีลอดชดใช้ตามจำนวนวันที่เขาขาดเมื่อรอมฎอนก่อนนั้น และเขาไม่ต้องเสียค่าปรับใด ๆ

คนป่วยที่ละเลยการชดใช้ศีลอดจนกระทั่งถึงรอมฎอนใหม่

ถาม 027 คนป่วยที่ศาสนาอนุญาตให้เขางดถือศีลอดได้ เมื่อพ้นรอมฎอนแล้วเขามีโอกาสจะถือศีลอดชดใช้ได้แต่เขาไม่ยอมถือใช้ จนรอมฎอนใหม่เข้ามาอีก จะเป็นเช่นไร ?

ตอบ คนที่งดถือศีลตลอดรอมฎอนหลายวัน เพราะเขาป่วย หรือเดินทาง หรือมีเหตุ หรือมีนิฟาส หรือมีครรรร์ หรือให้นมลูก และเขาไม่ได้ถือศีลอดใช้เพราะเกียจคร้าน จนกระทั่งเข้ารอมฎอนใหม่ ถือว่าเขาเป็นคนเลว เขาต้องมีการสารภาพผิด (เตาบะห์) ต่ออัลเลาะห์ ต้องถือศีลอดชดใช้ในวันที่ขาดไป รวมทั้งต้องเสียค่าปรับ ด้วยการจ่ายอาหารแก่คนยากจน ตามจำนวนวันที่ขาดไป วันละหนึ่งทะนान ท่านอะบูซุรเราะห์ อิบน์อับบาสและอิบนุอุมร์ (ร.ฎ.) กล่าวว่า : “ ผู้ที่ขาดศีลอด และมีได้ถือใช้ จนกระทั่งถึงรอมฎอนใหม่อีก เขาต้องถือศีลอดใช้ (หลังรอมฎอนใหม่) และต้องจ่ายอาหารเป็นค่าปรับวันละหนึ่งทะนาน ” และเป็นทัศนะส่วนใหญ่ของนักวิชาการ เช่น อิหม่ามมาลิก อิหม่ามชาฟีอี และอิหม่ามอาหมัด

ผู้บนบานถือศีลอดเสียชีวิต

ถาม 028 **มุสลิมได้บนบานว่าจะถือศีลอด 1 เดือน เพื่ออัลเลาะห์ตะอาลา แต่เขาเสียชีวิตก่อนที่จะได้ปฏิบัติตามที่บนบานไว้ กรณีนี้ทายาทต้องทำอะไรหรือไม่ อย่างไร ?**

ตอบ คนที่เสียชีวิตซึ่งก่อนหน้านี้เขาได้บนไว้ว่าจะถือศีลอด ผู้ที่เป็นทายาทจำต้องถือศีลอดแทน เพราะมีหญิงคนหนึ่งมาหาท่านศาสดา (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) แล้ว กล่าวว่า “ โอ้ศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ มารดาของฉันเสียชีวิตแล้ว โดยนางติดบนบานเรื่องถือ ศีลอดไว้ ฉันจะถือศีลอดแทนเขาได้หรือไม่ ? ” ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ถามย้อนว่า “ นี่เธอ หากมารดาของเธอติดค้างหนี้ไว้ แล้วเธอได้ทำการชำระหนี้หนี้ ถือว่าเป็นปลดหนี้แทนนางหรือไม่ ? ” เธอตอบว่า ใช่ ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) จึงสอนว่า “ ดังนั้นเธอจงถือศีลอดแทนนางเถิด ” บันทึกหะดีษโดยมุสลิม

เมื่อใดที่จะชดใช้ และอย่างไร ?

ถาม 029 **เมื่อคนหนึ่งจำเป็นต้องชดใช้การถือศีลอดหลายวันที่เขาขาดไป เขาจะชดใช้เมื่อใด ? และจำเป็นเขาต้องถือศีลอดใช้ติดต่อกันหรือไม่ ?**

ตอบ เมื่อคนหนึ่งต้องชดใช้การถือศีลอดหลายวัน อนุญาตให้เขาถือศีลอดใช้ ในเดือนหนึ่งเดือนใดก็ได้ตลอดปี จากเดือนเชาวาลจนถึงเดือนชะอ์บาน แต่ต้องไม่ถือศีลอดวันอีดทั้งสองและวันดซริก (หลังวันอีดิลอัฎฮา 3 วัน) เพราะวันดังกล่าวเป็นวันแห่งการกินและดื่ม ส่วนที่สมควร (สุนัต) ก็คือ ให้รีบเร่งในการถือศีลอดชดใช้ เพราะการดังกล่าวจะทำให้พ้นภาระเร็วขึ้น และจะดียิ่งขึ้นหากเลือกถือศีลอดใช้ในวันที่สุนัต (ส่งเสริม) ให้ถือศีลอดอยู่ก่อนแล้ว แต่ถ้าไม่สะดวกที่จะถือศีลอดชดใช้หลังวันอีดิลฟิตรีทันทีก็ให้ล่าออกไปได้จนถึงเดือนชะอ์บาน เหมือนกับพระนางอาฮิซะห์เคยกระทำ กล่าวคือ “ พระนางยังไม่ได้ถือศีลอดชดใช้ทันทีเพราะต้องดูแลท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ในหน้าที่ภรรยา จนถึงเดือนชะอ์บานพระนางจึงได้ถือศีลอดใช้ เพราะท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ก็ได้ทำการถือศีลอดเดือนชะอ์บานอยู่แล้ว พระนางกล่าวแก่ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ว่า : ฉันมีภาระที่ต้องถือศีลอดชดใช้ศีลอดรอมฎอน ฉันไม่สามารถถือศีลอดใช้ก่อนหน้านี้ได้นอกจากในเดือนชะอ์บาน และ

การนี้ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ก็รับรู้และรับรองด้วยว่ากระทำได้” บันทึกหะดีษโดยบุคอรีและมุสลิม

ส่วนวิธีชดใช้นั้น ที่ประเสริฐที่สุดคือ ให้ถือศีลอดชดใช้ต่อเนื่องกัน เช่นเดียวกับการถือศีลอดในรอมฎอน แต่นั่นไม่ใช่เป็นการวายิบ ทว่าหากจะถือศีลอดชดใช้ในรูปแยกกันคือไม่ต่อเนื่องก็สามารถกระทำได้ เพราะอัลเลาะห์ทรงตรัสในอัลกุรอานซูเราะห์อัลบาคอเราะห์ โองการที่ 185 ความว่า

فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ

“ ดังนั้นให้ถือศีลอดชดใช้ในวันอื่น ๆ ”

คำว่า “ วันอื่น ๆ ” นี้ มิได้มีการเจาะจงว่าต้องต่อเนื่องกัน กระนั้น เป็นทัศนะของนักวิชาการส่วนใหญ่เช่น ทั้งสี่มัซฮับ

ต้องถือศีลอดชดใช้หลายวันจำไม่ได้ว่ากี่วัน

ถาม 030 เมื่อคนหนึ่งขาดศีลอดรอมฎอนหลายวันจำไม่ได้ว่ากี่วัน เขาจะชดใช้อย่างไร ?

ตอบ ให้เขากระทำในรูปเผื่อขาดเผื่อเกิน คือให้เขาถือศีลอดชดใช้ไปจะกระทั่งมีความแน่ใจว่าครบแล้ว

คนทำงานหนักเมื่อถึงเดือนรอมฎอนเขาจะอย่างไร ?

ถาม 031 กรรมกรหรือเกษตรกรทำงานหนักกลางแสงแดดในเดือนรอมฎอน เขาจะงดการถือศีลอดได้หรือไม่ ?

ตอบ มุสลิมที่ไม่ป่วย ไม่ได้เดินทาง เขาสามารถจะถือศีลอดได้ แต่เขาทำงานหนักเช่น กรรมกรหรือเกษตรกร ศาสนาไม่อนุญาตให้เขางดถือศีลอด เพราะอัลเลาะห์ทรงผ่อนผันให้งดถือศีลอดได้ก็เฉพาะเมื่อเขาเดินทาง เมื่อเขาป่วย พระองค์ไม่ทรงผ่อนผันให้งดถือศีลอดเพราะทำงานหนัก ดังนั้น ในตอนกลางคืนเขาต้องเหนียตถือศีลอดในวันรุ่งขึ้น เขาจำต้องถือศีลอด ครั้นเมื่อถึงช่วงการทำงานในตอนกลางวันหากงานหนักเกินไป เขาไม่สามารถจะถือศีลอดต่อไปได้ ก็อนุญาตให้เขาละศีลอดได้ เช่นเดียวกับคนที่หิวกระหายจัด ถึงขั้นถ้าไม่ละศีลอดเขาต้องเกิดอันตรายแก่ชีวิตแน่ เพราะอัลเลาะห์ทรงตรัสในพระมหากุรอานความว่า

“ และพวกเขาก็อย่าได้ทำลายชีวิตของพวกเขา เจ้า แท้จริงอัลเลาะห์ทรงมีพระเมตตาต่อพวกเขามาก ” แต่เขาต้องทำการถือศีลอดชดใช้ เมื่อมีโอกาส

กินและดื่มโดยเจตนาในเดือนรอมฎอน

ถาม 032 คนที่กินและดื่มตอนกลางวันในเดือนรอมฎอน
เขาต้องเสียค่าปรับหรือไม่ ?

ตอบ คนที่เจตนากินและดื่มตอนกลางวันของเดือนรอมฎอน โดยไม่มีเหตุจำเป็นทางศาสนา ถือว่าเขาทำบาปใหญ่ เป็นการลบหลู่ความศักดิ์สิทธิ์ของเดือนรอมฎอน ถือว่าเป็นการละเมิดเขตหวงห้ามของอัลเลาะห์ และเป็นการทำลายองคาพยพของอิสลาม ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวว่า “ **อิสลามตั้งอยู่บนฐาน 5 ประการ** ” และท่านได้นับว่า การถือศีลอดเป็นหนึ่งในห้า นั้น มุสลิมที่ไม่ได้ถือศีลอดในเดือนรอมฎอน หรือละศีลอดตอนกลางวันของรอมฎอน นอกจากจะได้ชื่อว่าทำลายองคาพยพของอิสลามแล้ว ยังจะได้รับโทษอันมหันต์ด้วย ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) เล่าให้ฟังในหะดีษที่บันทึกโดยอิบนุมาญะห์ ความว่า “ **ขณะที่ฉันนอนอยู่นั้น มีชายสองคนมาหาฉันแล้วหัวปิกพาฉันไป ทั้งสองนำฉันไปยังภูเขاتیขรุขระ ทั้งสองบอกกับฉันว่า ท่านจงขึ้นไป (บนภูเขา) ฉันตอบว่า : ฉันขึ้นไม่ได้ ทั้งสองจึงบอกว่า พวกเราจะทำให้ท่านขึ้นไปได้โดยง่าย แล้วฉันก็ขึ้นไปได้ จนถึงกลางภูเขา พลันมีเสียงร้องโหยหวนน่าสะพรึงกลัว ฉันถามว่า นั่นเสียงอะไรนะ ? พวกเขาตอบฉันว่า นี่ เป็นเสียงของชาวนรก ต่อมาพวกเขาพาฉันต่อไป ก็มีคนพวกหนึ่งถูกแขวนร้อยหวายห้อยโตนองเฝ้าเอาหัวลง ที่กระพุ้งแก้มมีรอยแตก มีเลือดไหลอย่างต่อเนื่องน่าสยดสยองยิ่งนัก ฉันถามว่า : พวกเหล่านี้เป็นพวกไหนกันแน่ ? เขาตอบว่า : พวกเหล่านี้แหละที่กินและดื่มก่อนจะถึงเวลาละศีลอด ”**

แต่ถ้าเขายอมรับกลับใจสารภาพผิด อัลเลาะห์ก็จะทรงอภัยให้ พระองค์ทรงตรัสในอัลกุรอานซูเราะห์ อชชูมร โองการที่ 53 ความว่า

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ
الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

“ จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า โอ้..บ่าวของข้าซึ่งได้ทำตัวเหลวแหลกมาก่อน
พวกเจ้าอย่าได้หมดหวังในพระเมตตาของอัลเลาะห์
แท้จริงอัลเลาะห์จะทรงอภัยโทษให้ทั้งหมดอย่างแน่นอน
เพราะพระองค์ทรงให้อภัยยิ่ง ทรงเมตตายิ่ง ”

และท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวในบันทึกของมุสลิมความว่า
“ **แท้จริงพระผู้ทรงสูงยิ่ง จะแผ่พระหัตถ์ของพระองค์ตอนกลางคืนเพื่อให้คนทำชั่วตอนกลางวันกลับใจสารภาพผิด และพระองค์จะแผ่พระหัตถ์ของพระองค์ตอนกลางวัน เพื่อให้คนทำชั่วตอนกลางคืนสารภาพผิด การเช่นนี้จะมีไปจนกระทั่งดวงอาทิตย์จะขึ้นทางทิศตะวันตก ”**

ดังนั้นมุสลิมที่ละเลยภาระที่อัลเลาะห์ทรงมอบหมาย และงดถือศีลอด หรือละศีลอดก่อนถึงเวลา ต้องสารภาพผิดกับอัลเลาะห์โดยกลับใจ เสียใจ และจะไม่ทำอีก และต้องถือศีลอดชดใช้ในวันที่ตนได้ขาดหรือเสียไป คือให้ถือศีลอดใช้ตามจำนวนวันที่ขาดไป โดยไม่ต้องเสียค่าปรับใด ๆ อีก กระนี้ คือ ทศนะของนักวิชาการอิสลามส่วนใหญ่ตามคำกล่าวของท่านอิหม่าม นวะวีและอิบนุกุดามะห์

กินสิ่งที่มีโซ่อาหารจะเสียศีลอดหรือไม่ ?

ถาม 033 การกินสิ่งที่มีโซ่อาหารเช่น ดิน กระดาษ จะทำให้เสียศีลอดหรือไม่ ?

ตอบ ผู้ถือศีลอด หากกินในเวลากลางวัน แม้สิ่งที่กินไปนั้นจะไม่โซ่อาหารถือว่าเสียศีลอด ท่านอิหม่ามชาฟีอี (ร.ฮ.) กล่าวว่า “ เมื่อผู้ถือศีลอดได้กลืนสิ่งที่มีโซ่อาหารตามปกติเช่น สดาก์ เหยี่ยว หรือดิน หรือหิน หรือกินหญ้า หรือไฟ หรือเหล็ก หรือด้าย เป็นต้น ถือว่าทำให้เสียศีลอด ” ท่านอิหม่าม นวะวีและอิบนุกุดามะห์กล่าวว่า : กระนี้ เป็นทศนะของนักวิชาการส่วนใหญ่ ทั้งสะลัฟ (คนรุ่นก่อนยุค 300 ปี นับแต่สมัยนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) และค่อลัฟ (คนรุ่นหลัง 300 ปี ต่อจากนั้น)

การกินหรือดื่มโดยลิ้ม

ถาม 034 คนที่กินหรือดื่มโดยลิ้ม จะเสียศีลอดหรือไม่ ?

ตอบ นักวิชาการอิสลาม (อุละมาฮ์) ส่วนใหญ่ทั้งสามมัซฮับคือ หะนะฟี ชาฟีอี และอำบะลี ถือว่า ไม่เสียศีลอด แต่เมื่อนึกได้ต้องดื่มน้ำหรือดื่มทันที และผู้ที่เห็นต้องบอกและเตือน เพราะการเตือนเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ให้กระทำความดีและห้ามมิให้ทำชั่ว ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวในกรณีดังกล่าวนี้ความว่า “ เมื่อกินหรือดื่มโดยลิ้ม ให้เขาถือศีลอดต่อไปให้สมบูรณ์ เพราะอันที่จริงอัลเลาะห์ทรงประทานอาหารและเครื่องดื่มแก่เขา ” หะดีษนี้บันทึกโดยบุคอรี

ละศีลอดก่อนดวงอาทิตย์ตก

ถาม 035 คนที่กินหรือดื่มเวลากลางวันของเดือนรอมฎอน โดยเข้าใจว่าดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าแล้ว ต่อมารู้ว่ามันยังไม่ตกกลับขอบฟ้า ศาสนาจะว่าอย่างไร?

ตอบ คนที่ถือศีลอดเข้าใจว่าดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าแล้ว เขาจึงกินหรือดื่ม ต่อมาเขาทราบว่ามันยังไม่ตกกลับขอบฟ้า ศาสนาถือว่าเขาต้องดเว้นการกินหรือดื่มทันที จนกว่าจะแน่ใจว่าดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าจริง ๆ กระนี้ เป็นทศนะสอดคล้องกันทั้งสี่มัซฮับ เพราะขณะเขาละศีลอดเขารู้ดีว่าตนกำลังถือศีลอด ทำนองเดียวกับคนที่กินในวันสงสั (30 ชะอ์บาน) ต่อมาเขาทราบว่า วันนั้นเป็นวันที่หนึ่งของรอมฎอน ดังนั้น การชดใช้จึงเป็นการจำเป็นสำหรับเขา โดยเอกฉันท์ของนัก

วิชาการ นี่ก็เป็นทำนองเดียวกัน ท่านอัสมาอ์ บุตรีของท่านอะบีบาคร์ (ร.ฎ.) กล่าวกรณีเช่นนี้ว่า : **พวกเรา (เหล่าสาวก) เมื่อที่ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ยังมีชีวิตอยู่ ได้ทำการละศีลอดในวันที่ท้องฟ้ามีเมฆมืดท้องฟ้า ต่อมาสีก็พัดดวงอาทิตย์ก็ทอแสงขึ้นมา – มีผู้ถามอิซาม (ผู้รายงานหะดีษ) ว่า : “ พวกเขากฎการใช้ให้ชดใช้ศีลอดหรือไม่ ? ” เขาตอบว่า “ พวกเขากฎการใช้ให้ถือศีลอดชดใช้ (กอฎอฮ์) ”** หะดีษนี้บันทึกโดยบุคอรี ส่วนในบันทึกของ บัยฮะกีมี ใจความว่า : เรื่องทำนองนี้ก็เคยเกิดขึ้นในยุคของท่านคอลีฟะห์อุมัร (ร.ฎ.) ท่านอุมัร กล่าวว่า “ ผู้ใดละศีลอด เขาต้องถือศีลอดชดใช้แทนวันดังกล่าว ”

ส่วนหะดีษที่มีความว่า “ **ประชาชาติของฉันจะได้รับการอภัยในความผิดพลาดอันเกิดขึ้น** ” หะดีษนี้ให้หมายความว่า : การอภัยที่ว่านั้น ได้แก่การไม่มีบาป มิใช่ยกเว้นไม่ต้องชดใช้

กินหรือดื่มขณะสงสัยว่าแสงอรุณขึ้นหรือยัง

ถาม 036 คนที่กินหรือดื่มในเดือนรอมฎอน ขณะสงสัยว่าแสงอรุณที่สองขึ้นหรือยัง และยังไม่ชัดเจนว่า การกินของเขานั้นเกิดขึ้นก่อน หรือหลังแสงอรุณที่สองขึ้น ศาสนาจะว่าอย่างไรกับกรณีของคนนี้ดังกล่าว ?

ตอบ เมื่อยังไม่มีคำตอบชัดเจนสำหรับเขา ศาสนาถือว่าการถือศีลอดของเขานั้นใช้ได้ ไม่ต้องมีการชดใช้ ตามทัศนะของสามมัซฮับคือ หะนะฟี ซาฟีอี และฮัมบะลี เพราะมีหลักฐานจากอัลกุรอานโองการที่ 187 ขอซูเราะห์อัลบะก้อเราะห์ ความว่า

وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ

“ **และ จงกินและดื่มจนกว่าเส้นสีขาว (แสงอรุณ) จะประจักษ์แก่พวกเจ้า จากเส้นสีดำ (ความมืด) ”**

กล่าวคือ ให้กินและดื่มได้ตราบใดที่ยังเป็นกลางคั่นอยู่จนกว่าจะมีแสงอรุณที่สองขึ้น (เข้าเวลาละหมาดซุบฮิ) ดังนั้น กรณีดังกล่าวให้ถือต้นเดิมว่า เวลาของกลางคั่นยังคงอยู่ และเวลาสงสัยก็เป็นส่วนหนึ่งของกลางคั่นด้วย ตราบใดที่ยังไม่มีความแน่ใจว่ากลางคั่นมันหมดไป ซึ่งต่างกับสงสัยเวลาดวงอาทิตย์ตก เพราะต้นเดิมให้ถือว่า กลางวันยังคงอยู่ ดังนั้น ให้ยึดตามกาลก่อนนั้นเป็นสำคัญ

กินหรือดื่ม ต่อมารู้แน่ว่าแสงอรุณขึ้นแล้ว

ถาม 037 คนหนึ่งกินหรือดื่ม เข้าใจว่าแสงอรุณยังไม่ขึ้น ต่อมาเขารู้แน่ว่าขณะที่เขากินและดื่มนั้นแสงอรุณขึ้นแล้ว ศาสนาจะว่าอย่างไร ?

ตอบ คนที่กินหรือดื่ม ต่อมาเขารู้ว่าขณะที่เขากินและดื่มนั้น อยู่ในเวลาที่แสงอรุณขึ้นแล้ว (เข้าเวลาละหมาดซุบฮิ) ศาสนาบอกว่า เขาต้องดเว้นต่อไปทั้งวัน และจะต้องถือศีลอดชดใช้ในวันดังกล่าว เพราะถือว่าเสียศีลอดไปแล้ว กระนั้น เป็นทัศนะของทั้งสี่มัซฮับ เหตุผลก็คือ เขาได้กระทำการที่ทำให้เสียศีลอดทั้งที่ยังรู้ว่าตนถือศีลอด และจะอ้างว่าตนไม่ทราบเวลาการถือศีลอดนั้นหาได้ไม่ และหลักเดิมก็คือ เมื่อแสงอรุณที่สองขึ้นก็ถือว่าเข้าเวลาเริ่มถือศีลอดประจำวันแล้ว ดังนั้น เขากินหรือดื่มในเวลาที่ต้องถือศีลอดจึงต้องเสียศีลอดแน่นอน แต่ที่ต้องให้อุดอาหารต่อไปทั้ง ๆ ที่เสียศีลอดไปแล้วนั้น ก็เพราะเป็นการให้เกียรติเดือนรอมฎอนซึ่งมุสลิมทุกคนต้องถือศีลอดละเว้นการกินและการดื่มเวลากลางวันตลอดเดือนรอมฎอน

การฉีดยา การตรวจเลือด

ถาม 038 การฉีดยา การตรวจเลือดในเวลากลางวันของเดือนรอมฎอน สำหรับผู้ถือศีลอดจะทำให้เสียศีลอดหรือไม่ ?

ตอบ การฉีดยา ไม่ว่าทางเส้นหรือกล้ามเนื้อ หรือการตรวจเลือด ไม่ทำให้เสียศีลอด เพราะมิได้นำสิ่งอันเป็นวัตถุเข้าไปในรูที่เปิดเป็นปกติของร่างกาย แต่ที่จะขออนุญาตก็คือ ถ้าเป็นไปได้ขอให้กระทำการดังกล่าวในเวลากลางคืนจะดีกว่า

การรับประทานอาหาร

ถาม 039 เมื่อพ่อครัวหรือแม่ครัว ต้องการรับประทานอาหาร เพื่อให้รู้รสชาติของอาหารที่ปรุง จะมีผลเสียต่อการถือศีลอดหรือไม่ ?

ตอบ การรับประทานอาหารของคนทำอาหาร หรือคนซื้ออาหาร ถือว่าไม่ทำให้เสียศีลอด ตราบใดที่อาหารที่ซื้อมันไม่ตกไปในลำคอ วิธีการก็คือ ควรจะชิมด้วยปลายลิ้นแล้วคายออก แม้กลิ่นหรือรสชาติจะเข้าสู่ด้านในลำคอก็ตาม ท่านอิบนุอุบบาส (ร.ฎ.) บอกว่า “ การรับประทานอาหารในหม้อ ถือว่าไม่เป็นไร ตราบใดที่มันไม่ตกเข้าสู่ลำคอขณะที่เขาถือศีลอด ” และท่านหะซันกล่าวว่า : “ เมื่อชิมแล้วให้บ้วนทิ้ง แต่ที่ดีที่สุดก็คือ ควรจะห่างไกลการดังกล่าวจะปลอดภัยกว่า ”

การบ้วนปากและสูดน้ำเข้าจมูก

ถาม 040 ผู้ถือศีลอด จะบ้วนปากและสูดน้ำเข้าจมูก จะได้หรือไม่ ?

ตอบ สำหรับผู้ถือศีลอดที่จะบ้วนปากและสูดน้ำเข้าจมูกแล้วสั่งออกนั้น ถือว่าไม่ทำให้เสียศีลอด แต่ต้องกระทำอย่างค่อย ๆ อย่าให้รุนแรงมากนัก เพราะจะทำให้ น้ำเข้าด้านในของลำคอและจมูกได้ ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลิม) สอนไว้ความว่า “ **จงให้รุนแรงในการสูดน้ำเข้าจมูกแล้วสั่งออก ยกเว้นท่านจะเป็นคนถือศีลอด** ” (ควรกระทำค่อย ๆ)

กรณีการบ้วนปาก และสูดน้ำเข้าจมูกนั้น ในหมู่นักวิชาการนิติศาสตร์อิสลาม (ฟุคอฮฺ) ได้แยกแยะไว้หลายประเด็น แต่ละประเด็นก็มีข้อตัดสิน (ฮุกุม) ที่แตกต่างกันออกไป ดังจะได้นำมาเรียนพอเป็นสังเขปดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง : ศาสนาส่งเสริมให้บ้วนปากและสูดน้ำเข้าจมูก เพื่อทำความสะอาด สำหรับผู้ถือศีลอดหรือไม่ได้ถือศีลอด แต่ผู้ถือศีลอดนั้นควรกระทำอย่างค่อย ๆ ถ้าน้ำไม่เข้าสู่ด้านใน ถือว่าไม่เสียศีลอด โดยเอกฉันท์

ประเด็นที่สอง : เมื่อคนหนึ่งถือศีลอด เขาบ้วนปากหรือสูดน้ำเข้าจมูก น้ำได้เข้าไปสู่ด้านในของจมูกและปาก (เข้าลำคอที่ออกอักษรฮาเล็ก) ต้องพิจารณาต่อไปว่า การกระทำ (บ้วนปากและสูดน้ำเข้าจมูก) นั้น กระทำอย่างรุนแรงหรือธรรมดา ถ้าหากกระทำอย่างธรรมดา และน้ำมันพลัดเข้าไปด้านใน โดยไม่ตั้งใจ ถือว่าไม่เสียศีลอด แต่ถ้ากระทำอย่างรุนแรงแล้วน้ำเข้าสู่ด้านในถือว่า ทำให้เสียศีลอด นี่คือนักทัศนะของส่วนใหญ่ของมัซฮับชาฟีอี หะนะฟี และมาลิกี ส่วนมัซฮับฮับษะลี และบางส่วนของชาฟีอี ถือว่า เสียศีลอดทั้งสิ้นเมื่อมีน้ำเข้าสู่ด้านใน ไม่ว่าจะกระทำอย่างค่อย ๆ หรืออย่างรุนแรงก็ตาม

ประเด็นที่สาม : การบ้วนปากก็ดี การสูดน้ำเข้าจมูกก็ดี กระทำในโอกาสอะไร ? หากกระทำในโอกาสอาบน้ำละหมาด หรืออาบนํ้าวาฮิบ (ยกหะดัษ) หรือการที่ศาสนาส่งเสริมให้กระทำ ก็ให้ถือตามข้อตัดสินดังกล่าวแล้ว แต่ถ้ากระทำในโอกาสอื่นจากที่ศาสนาส่งเสริม เช่น กระทำเพื่อให้เกิดความเย็น หรือเพื่อทำความสะอาดธรรมดา กรณีนี้ ถือว่าเสียศีลอดแน่นอนถ้ามีน้ำเข้าสู่ด้านใน จะกระทำอย่างค่อย ๆ หรืออย่างรุนแรงก็ตาม

การกลืนน้ำลายขณะถือศีลอด

ถาม 041 ผู้ถือศีลอดจะกลืนน้ำลายได้หรือไม่ ?

ตอบ ผู้ถือศีลอดสามารถกลืนน้ำลายของตนเองได้ โดยไม่เสียศีลอด แต่น้ำลายนั้นต้องไม่ปะปนกับสิ่งอื่น ๆ เช่นเศษอาหารหรือเลือดที่ออกมาตามไรฟัน และไม่นำออกมานอกปากแล้วนำกลับเข้าไป หากไม่แล้วต้องทำให้เสียศีลอด

สำหรับเศษอาหารที่ติดอยู่ตามซอกฟัน ฟันจะต้องแคะออกแล้วบ้วนทิ้งไป อย่าให้ปะปนกับน้ำลายแล้วกลืนลงไป จะทำให้เสียศีลอด ตามทัศนะของชาฟีอี มาลิกี และฮับษะลี ส่วนด้านหะนะฟีถือว่าไม่ทำให้เสียศีลอด

ส่วนกรณีที่น้ำลายซึ่งปะปนกับเศษอาหาร แล้วลงไปโดยไม่ตั้งใจ หรือกลืนลงไป เพราะไม่อาจบ้วนออกมาได้ ถือว่าไม่ทำให้เสียศีลอด เพราะไม่ได้กระทำโดยประมาท

การกลืนเสมหะ

ถาม 042 การกลืนเสมหะจะทำให้เสียศีลอดหรือไม่ ?

ตอบ เสมหะที่ออกมาจากส่วนบนคือโครงจมูกหรือส่วนล่างคือบริเวณหน้าอก การที่จะกลืนเข้าภายในจะทำให้เสียศีลหรือไม่ให้พิจารณาดังนี้ ถ้าเสมหะนั้นออกมาไม่ถึงเขตภายนอกของปากคือจุดฐานเกินของฮาร์ทเล็กในลำคอ เมื่อกลืนกลับเข้าไปไม่ทำให้เสียศีล โดยมติของปวงปราชญ์ ส่วนถ้าเสมหะนั้นออกมาถึงเขตภายนอกของปาก (อยู่ในปาก) ก็ให้พิจารณาอีกว่าสามารถจะบ้วนออกได้หรือไม่ถ้าสามารถบ้วนออกมาได้ แต่ได้กลืนกลับเข้าไปถือว่าทำให้เสียศีล และถ้าไม่สามารถจะกลืนกลับได้ แต่มันกลับเข้าภายในโดยไม่ได้ตั้งใจ ถือว่าไม่ทำให้เสียศีล กระนี้ คือ ทศนะส่วนใหญ่ของนักวิชาการอิสลาม เพราะถือว่านำสิ่งหนึ่งสิ่งใดจากภายนอกสู่ภายในร่างกายจึงทำให้เสียศีล

เกณฑ์การพิจารณานำวัตถุเข้าภายในร่างกาย

ถาม 043 บัยสะกียัได้รายงานสะดิษด้วยสายรายงานที่เชื่อถือได้ จากอิบนีอับบาส ความว่า “ **อันที่จริงเรื่อง (เสีย) น้ำละหมาดนั้น เกิดจากมีสิ่งออกมา (จากร่างกาย) ไม่ใช่สิ่งที่เข้าไป แต่เรื่องการเสียศีลคนนั้น เกิดจากมีสิ่งเข้าภายใน (ร่างกาย) มีใช้สิ่งที่ออกมา ”** ดังนั้น เกณฑ์การพิจารณาว่า มีสิ่งเข้าสู่ร่างกายซึ่งทำให้เสียศีล และไม่เสียนั้น อย่างไร ?

ตอบ นักวิชาการนิติศาสตร์อิสลาม (ฟุคอฮฮ์) ได้ให้ข้อพิจารณาไว้ดังนี้ ที่จะทำให้เสียศีลคนนั้นคือ มีสิ่งอันเป็นวัตถุจากภายนอกเข้าสู่ภายในของร่างกาย คือ ส่วนของ ศีรษะ กระเพาะอาหาร ลำไส้ และกระเพาะปัสสาวะ ทางรูที่เปิดปกติของร่างกาย เช่น หู ปาก จมูก ทวาร โดยเจตนา พร้อมกับรู้ที่กำลังถือศีล สำหรับทางปาก หากมีสิ่งอันเป็นวัตถุเข้าลำยังคอดหอย ถือว่าเสียศีลแล้ว ไม่ว่าสิ่งทีเข้าไปนั้นจะถึงกระเพาะอาหารหรือไม่ก็ตาม

การแหย่หู แคะหู หรือเอาน้ำใส่หู จะทำให้เสียศีลหรือไม่ ?

ถาม 044 การแคะหูหรือแหย่หูด้วยขนไก่ หรือคอตตันบัดส์ จะทำให้เสียศีลหรือไม่ ? และที่จะเรียกว่าภายในของหูนั้นแค่ไหน ?

ตอบ คำว่าภายนอกและภายในของหูนั้น นักวิชาการวินิจฉัยว่า เมื่อเอานิ้วชี้แหย่เข้ารูหูได้เท่าใด นั่นคือภายนอก แต่ถ้าเลยจากปลายนิ้วที่แหย่เข้าไปในถือว่าภายใน ดังนั้น ถ้าแคะหูหรือแหย่หูจะด้วยสิ่งใดก็ตาม ถ้าเกินเขตดังกล่าวถือว่าเสียศีล เพราะนำสิ่งอันเป็นวัตถุเข้าสู่ภายในของร่างกายโดยทางรูที่เปิดปกติคือ หู ทำนองเดียวกันเอาน้ำหยอดหู ไม่ว่ารสของน้ำจะเข้าถึงคอดหอยหรือไม่ก็ตาม ถือว่าเสียศีล นี้ ตามทัศนะของมัซฮับฮาฟิอี หะนะฟี และอำบะลี สำหรับมัซฮับมาลิก ถือว่าไม่เสียศีล ถ้ารสไม่เข้าสู่คอดหอย แต่ถ้าเข้าถึงถือว่าเสียเช่นกัน

การใช้ยาตาหรือหยอดตาจะทำให้เสียสียอดหรือไม่ ?

ถาม 045 การใช้ยาตา (ก๊อลุ) หรือเป็นตาแดง ใช้ยาหยอดตา
จะทำให้เสียสียอดหรือไม่ ?

ตอบ ผู้ถือศีลอดอนุญาตให้ใช้ยาตาได้ทุกชนิด ถือว่าไม่เป็นการเสียสียอด รวมทั้งการใช้ยาหยอดตาด้วย ไม่ว่ามันจะลงสู่คอหรือไม่ก็ตาม เพราะตามีไชรูที่เปิดปกติและไม่ไช่ส่วนที่เป็นโพรง ตามมัสฮับของอิหม่ามซาฟิอี และหะนะฟี โดยยึดหลักฐานหะดีษของอะนัส (ร.ฎ.) ที่อยู่ในบันทึกของอะบูดาอูด ความว่า “ ความจริงท่านได้ใช้ยาตา ขณะที่ท่านถือศีลอด ” แต่สำหรับมัซฮับมาลิกีและฮับบะลี เห็นว่า การใช้ยาตาถือเป็นมักรูห์ และถ้ายาแน่นมันลงไปทีคอ จะทำให้เสียสียอด

การใช้ยานัตถ์ ยาดม ยาหม่องทาออยฟกข่าที่ร่างกาย

ถาม 046 การใช้ยานัตถ์เป่าเข้าจมูก การดมยาดม การทายาหม่องหรือบาล์ม
ที่ร่างกายตามรอยฟกข่า จะทำให้เสียสียอดหรือไม่ ?

ตอบ การเป่ายานัตถ์เข้าทางจมูก ทำให้เสียสียอด เพราะนำสิ่งอันเป็นวัตถุเข้าสู่ภายในทางรูที่เปิดปกติ ส่วนการดมยาดม การทาบาล์มที่ร่างกาย ถือว่าไม่เสียสียอด แม้มันจะซึมเข้าได้ผิวหนังก็ตาม เพราะมันไม่ได้เข้าทางช่องที่เป็นโพรงของร่างกาย แต่มันซึมเข้าสู่ทางผิวหนัง กระนั้นเป็นทัศนะของทั้งสี่มัซฮับ โดยมีหลักฐานหะดีษที่ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) “ ปราบมิให้ผู้ถือศีลอดสูดน้ำเข้าจมูกอย่างแรงเมื่ออาบน้ำละหมาด ” หะดีษนี้ บ่งชี้ชัดเจนว่า เมื่อมีสิ่งอันเป็นวัตถุเช่นน้ำเข้าสู่รูโพรงของร่างกายจะทำให้เสียสียอด

การสวนทวาร

ถาม 047 การสวนทวารจะทำให้เสียสียอดหรือไม่ ?

ตอบ การสวนทวารหนัก และทวารเบาของสตรี ถือว่าเสียสียอด ตามทัศนะของทั้งสี่มัซฮับ สำหรับการฉีดน้ำหรือยาเข้าทวารปัสสาวะของผู้ชาย ถือว่าเสียสียอด ตามมัซฮับซาฟิอี แม้มันจะไม่เข้าสู่กระเพาะปัสสาวะก็ตาม ส่วนอะบูหะนีฟะห์ มาลิกี และอาหมัด บอกว่า ไม่เสียสียอด เพราะมันมิไชรูที่เปิดตามปกติ

การเป็นแผลและเป็นฝี

ถาม 048 ผู้ถือศีลอดเกิดมีบาดแผลที่ร่างกาย มีเลือดไหล
จะทำให้เสียสียอดหรือไม่ ?

ตอบ ผู้ถือศีลอดเกิดบาดแผล มีเลือดไหล หรือบีบฝี ลีว มีเลือด หรือน้ำหนองออกมา หรือถอนฟัน หรือมีเลือดกำเดาออกมาทางจมูก หรือมีเลือดออกมาจากร่างกายจะเป็นส่วนไหนก็ตาม จะไม่ทำให้เสียศีลอด

การอาเจียน

ถาม 049 ในตอนกลางวันผู้ถือศีลอดเกิดพะอืดพะอม
เขาเอานิ้วมือล้วงในปาก
ก็เกิดอาเจียนออกมา จะทำให้เสียศีลอดหรือไม่ ?

ตอบ ผู้ถือศีลอดทำให้เกิดการอาเจียนด้วยการเอานิ้วมือล้วงในคอ (ไม่ถึงฐานเกิดของฮาร์เล็ก) หรือทำเคยอนท้อง หรือกระทำการอย่างใดก็ตาม แล้วอาเจียน ถือว่าทำให้เสียศีลอด โดยมีติปวงปราชญ์ ส่วนคนที่คลื่นไส้แล้วอาเจียนออกมาเอง ไม่ทำให้เสียศีลอด เพราะท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวในบันทึกของอะบูดาอูด อหฺมัดและติรมิซี ความว่า “ **บุคคลที่อาเจียนออกมาเอง เขาไม่ต้องถือศีลอดใช้ และบุคคลที่ทำให้อาเจียนโดยเจตนา เขาต้องถือศีลอดใช้** ”

แมลงวันหรือฝุ่นเข้าปากขณะถือศีลอด

ถาม 050 เมื่อมีฝุ่นปลิวเข้าปากสู่คอผู้ถือศีลอดจะทำให้เสียศีลอดหรือไม่ ?

ตอบ เมื่อมีฝุ่นหรือแมลงเข้าปากลงสู่คอ ไม่มีผลเสียต่อการถือศีลอด คือไม่เสียศีลอด เพราะมันเข้าไปเองโดยไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งป้องกันได้ยาก มีรายงานหะดีษจากอิบนิอับบาส (ร.ฎ.) พูดถึงชายคนหนึ่งแมลงวันบินเข้าคอ ท่านกล่าวว่า “ **ไม่เสียศีลอด** ”

การอาบน้ำคลายความร้อน

ถาม 051 ผู้ถือศีลอด อาบน้ำเพื่อทำความสะอาดร่างกายหรือเพื่อคลายความร้อน
ในเวลากลางวัน จะทำให้เสียศีลอดหรือไม่ ?

ตอบ ไม่ถือเป็นการเสียศีลอด ไม่ว่าจะอาบน้ำตอนเช้า หรือกลางวัน หรือตอนเย็นก็ตาม ในทัศนะของมาลิกี ซาฟิอี และฮำบะลี เพราะมีรายงานหะดีษจากสาวกบางท่านของท่าน นบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) รายงานว่า “ **ฉันเห็นท่านนบี (ซ.ล.) ณ อะรอจ (ธารน้ำที่ตอฮิฟ) เอน้ำรดศีรษะ เนื่องมาจากความกระหายหรือเพราะความร้อน ขณะที่ท่านกำลังถือศีลอด** ” บันทึกโดยมาลิกและอหฺมัด

การว่ายน้ำตอนกลางวันของรอมฎอน

ถาม 052 **คนถือศีลอดว่ายน้ำตอนกลางวัน
จะมีผลต่อการถือศีลอดของเขาหรือไม่ ?**

ตอบ ผู้ถือศีลอดทุกคนพึงระวังทุกสิ่งทีเสี่ยงต่อการที่จะทำให้เสียศีลอด ส่วนหนึ่งนั้นคือการว่ายน้ำ เพราะผู้ว่ายน้ำไม่ปลอดภัยที่จะมีน้ำเข้าทางหู จมูก หรือทางปากลงคอ ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ห้ามมิให้ทำอย่างรุนแรงในส่วนที่ศาสนาให้กระทำ เช่น การบ้วนปากและสูดน้ำเข้าจมูก เพราะเกรงว่าน้ำจะเข้าในคอ แล้วไขน่เล้ากับการว่ายน้ำ ? ดังนั้น คนถือศีลอดที่ว่ายน้ำทุกคน เมื่อมีน้ำเข้าสู่ลำคอ ทางรูที่เปิดปกติเช่น ปาก หู และจมูก ต้องเสียศีลอดตามส่วนใหญ่ทั้งสี่ข้อ

การแปรงฟันหลังบ้าย

ถาม 053 **การแปรงฟันหลังดวงอาทิตย์คล้อยสำหรับผู้ถือศีลอด
จะเกิดผลอย่างไรกับการถือศีลอด ?**

ตอบ การแปรงฟันด้วยไม้ข่อย (อะรอก) หรือด้วยแปรงสีฟัน โดยหลักการเดิมคือส่งเสริมให้กระทำทุกครั้งที่มีการอาบน้ำละหมาด ทุกครั้งที่จะละหมาด และทุกเวลาที่ปากมีกลิ่น ดังนั้น การแปรงฟันสำหรับผู้ถือศีลอดไม่ว่าก่อนบ้าย หรือหลังบ้ายก็ถือเป็นการอนุญาตเช่นกัน ตามทัศนะของอะบูหะนีฟะห์ และมาลิก อิหม่ามบะซอว์กล่าวว่า : การอนุญาตให้แปรงฟันได้ตลอดเวลาของผู้ถือศีลอดนี้ เป็นทัศนะส่วนใหญ่ของนักวิชาการ โดยยึดหลักฐานที่มีหะดีษรายงานสนับสนุนให้มีการแปรงฟันในทุกเวลาอาบน้ำละหมาดและทุกเวลาละหมาด และทั้งสองนั้นก็มีทั้งก่อนบ้ายและหลังบ้าย และมีหะดีษในบันทึกของอะบูดาอูด ติมิซียะห์ จากอาหมิรบินรอปีอะห์ รายงานว่า “ ฉันเห็นท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) บ่อยครั้งที่ท่านแปรงฟันขณะที่ท่านถือศีลอด ”

ส่วนทัศนะของชาฟีอีและอาหมัดว่า มักรู้ที่ผู้ถือศีลอดจะแปรงฟันหลังดวงอาทิตย์คล้อย และต้องพึงระวังให้มากหากแปรงฟันด้วยยาสีฟัน หรือด้วยไม้ข่อย (อะรอก) ที่มีความสดหรือเปียก มันจะมีรสชาติแล้วปะปนกับน้ำลาย หากกลืนเข้าไปจะทำให้เสียศีลอดได้ โดยยึดหะดีษในบุคอรีและมุสลิม จากอะบิสูรอยเราะห์ (ร.ฎ.) “ แท้จริงท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวว่า : **กลิ่นปากของผู้ถือศีลอดนั้น หอมยิ่งกว่ากลิ่นชะมดเชียง ณ เบื้องอัลเลาะห์** ” พวกเขาให้เหตุผลว่า กลิ่นหอมที่ว่านี้ อัลเลาะห์ทรงยกย่อง และถือเป็นความดีของผู้ถือศีลอด ควรจะคงไว้เสมอ เทียบได้เหมือนกับเลือดของนักรบศาสนาที่ตายในสนามรบ ให้ทำการฝังทั้งที่มีเลือดอยู่นั้นโดยไม่ต้องล้างออก และเมื่อผู้ถือศีลอดทำการแปรงฟันกลิ่นนั้นก็หายไป นั่นก็หมายถึงว่า ทำให้สิ่งที่อัลเลาะห์ยกย่องหายไปด้วย ดังนั้น จึงถือเป็นการมักรู้ที่จะทำการแปรงฟันสำหรับผู้ถือศีลอด และคำถามก็คือ **ทำไมต้องหลังบ้าย ?** คำตอบก็คือ ปกติก่อนบ้ายจะไม่เกิดกลิ่นปาก ซึ่งมันจะเกิดเวลาหลังบ้ายไปแล้ว และมีรายงานหะดีษระดับหะซัน จากยาบิร (ร.ฎ.) ว่า ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวว่า “ **ประชาชนชาติของฉันจะได้รับห้า**

ประการในเดือนรอมฎอน แล้วท่านก็นับหนึ่งในห้า นั่นคือ : พวกเขาดอนเย็น จะมีกลิ่นปากที่หอมยิ่งกว่าชะมดเชียง ณ เบื้องอัลเลาะห์ ” ซึ่งมีการระบุว่า ดอนเย็น ดังนั้น ผู้ถือศีลอดจึงควรดื่มน้ำหลังบิฮ์ตามเหตุผลที่กล่าวแล้ว

ส่วนหะดีษที่ส่งเสริมให้มีการแบ่งปันในทุก ๆ เวลานั้น เป็นหะดีษที่พูดถึงสภาวะทั่วไป (อาม) ซึ่งถูกจำกัด (ตัดச்ச) ด้วยหะดีษที่อ้างมาเป็นหลักฐานนี้

การจูบภรรยาขณะถือศีลอด

ถาม 054 คนหนึ่งจูบภรรยาขณะถือศีลอด จะมีผลอย่างไรกับศีลอดของเขาบ้าง ?

ตอบ เมื่อคนหนึ่งจูบภรรยา ถือว่าไม่มีผลเสียอย่างใด ตราบใดที่ไม่เกิดความรู้สึกทางเพศจนทำให้สุกเคลื่นออกมา โดยมติดีปวงปราชญ์ เพราะพระนางอาอิชะห์ (ร.ฎ.) มารดาศรัทธาชน รายงานว่า : “ **แท้จริงท่านนบี (ศอลลัลลฮูอะลัยฮิอะฮ์ฮาลัม)** ได้จูบและสัมผัสภรรยา ขณะที่ท่านถือศีลอด และท่านนบี นั้น ควบคุมกำหนดของตนได้ดีกว่าพวกท่านนัก ” และคำกล่าวของพระนางที่ว่า : “ **ท่านนบีควบคุมความกำหนดของตนได้ดีกว่าพวกท่านทั้งหลายนัก** ” นี้ แสดงว่าอนุญาตให้จูบและสัมผัสภรรยาได้ เฉพาะผู้ที่ควบคุมความรู้สึกไม่ให้เกิดกำหนดได้เท่านั้น ส่วนบุคคลที่ไม่สามารถจะควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ การกระทำความดังกล่าว ถือว่าต้องห้าม (หะรอม)

จูบภรรยาแล้วอสุจิหลัง

ถาม 055 คนหนึ่งจูบภรรยาของเขาขณะถือศีลอด แล้วมีอสุจิหลังออกมา จะมีผลต่อศีลอดหรือไม่ ?

ตอบ เมื่อคนหนึ่งจูบ กอด มองภรรยาของตนชำแล้วชำเล่า หรือทำการใด ๆ จะให้อสุจิหลังออกมา แล้วอสุจิก็คือเคลื่อนออกมา การถือศีลอดของเขาถือว่าเสีย เขาต้องสارภาพผิด (เตาบะห์) กับอัลเลาะห์ ต้องทำที่ถือศีลอดตลอดวันนั้น และต้องถือศีลอดชดใช้แทนวันดังกล่าว กระนั้นเป็นมติของปวงปราชญ์อิสลาม

จูบภรรยาแล้วมีน้ำเมือก (มะซี) ออกมา

ถาม 056 คนหนึ่งจูบภรรยาขณะเขาถือศีลอดแล้วน้ำเมือก (มะซี) ก็ออกมา จะเสียศีลอดหรือไม่ ?

ตอบ มะซี คือน้ำเมือกมีลักษณะใส มันจะออกมาจากชายขณะที่เกิดความกำหนัดอย่างแรง ซึ่งไม่ใช่มะนี (น้ำอสุจิ) ซึ่งมีลักษณะขุ่นข้น สีขาว กลิ่นคล้ายแป้ง อสุจิออกมาด้วยการมีกำหนดถือว่าทำให้เสียศีลอด ส่วนมะนีหรือน้ำเมือกที่ออกมา นักวิชาการมีทัศนะแบ่งเป็นสองฝ่าย ฝ่ายอิหม่ามอาหมัดและมาลิกบอกว่าทำให้เสียศีลอด และต้องมีการถือศีลอดชดใช้ ส่วนท่านอิหม่าม

ซาฟิอีและอะบูหะนีฟะห์บอกว่าไม่ทำให้เสียศีลตลอด แต่ถือว่าได้ทำบาป ในทางที่ดีที่ขอแนะนำก็คือ ควรมีการถือศีลตลอดชุดใช้เมื่อมีมะนีออออกมา เพื่อให้พ้นภาวะทัศนะต่างกันของนักวิชาการ เพราะการถือศีลตลอดนั้น เจตนาก็คือ ขจัดการมีอารมณ์กำหนด และคนที่มะนีออออกมาแสดงว่าเขามีได้ลดการมีกำหนดเลย จึงเป็นการกระทำที่ผิดวัตถุประสงค์ของการถือศีลตลอด

การประเวณี

ถาม 057 การประเวณีตอนกลางคืนของเดือนรอมฎอน จะมีผลเสียอย่างไรหรือไม่ ?

ตอบ การประเวณีในช่วงกลางคืน คือ หลังการละศีลอดตอนมัฆริบจนกระทั่งเข้าเวลาละหมาดซุบฮิ ถือว่าการประเวณีระหว่างสามิภรรยาในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นการอนุญาต เพราะเป็นช่วงเวลาที่มิได้มีการถือศีลตลอด ทั้งนี้อัลเลาะห์ทรงตรัสในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานโองการที่ 187 ซูเราะห์อัลบะก้อเราะห์ ความว่า

أَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ

“ได้เป็นเพื่อนมัตแก่พวกเจ้าแล้ว ซึ่งการประเวณีกับภรรยาของพวกเจ้า
ในกลางคืนแห่งการถือศีลตลอด (รอมฎอน) ”

**ถาม 058 คนหนึ่งได้ประเวณีกับภรรยาของเขาในตอนกลางวันของเดือนรอมฎอน
ขณะที่เขาถือศีลตลอด เขามีความผิดหรือไม่ ? อย่างไร ?**

ตอบ การประเวณีในตอนกลางวันของรอมฎอน ไม่ว่าจะมือสุจิหลังออกมาหรือไม่ก็ตาม ไม่ว่าจะกับภรรยาของเขา หรือเกิดการผิดพลาด (อะฎูฮฺ) หรือผิดประเวณี (ซินา-ขออัลเลาะห์คุ้มครอง) โดยเจตนา ถือว่าทำให้เสียศีลตลอดทั้งสิ้น รวมทั้งถือเป็นบาปใหญ่อีกด้วย เท่ากับเป็นการทำลายความสำคัญของเดือนรอมฎอน ดังนั้น การกระทำของเขาต้องรับผล 4 ประการคือ

1. ต้องมีการตบะหฺต่ออัลเลาะห์อย่างถูกต้อง ได้แก่ ต้องตั้งใจแน่วแน่ว่าจะไม่กระทำความชั่วเช่นนี้อีกต่อไป ที่กล่าวอย่างนี้เพราะมีชายคนหนึ่งมาหาท่านนบี (ศอลัลลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ยอมรับว่า “ฉันได้ทำความวิบัติเสียแล้ว ” ท่านนบีกล่าวแก่คนนั้นว่า : “ **ท่านทำอะไรวิบัติหรือ ?** ” เขาตอบว่า “ ฉันได้สมสู่กับภรรยาของฉันตอนกลางวันของรอมฎอน ” ท่านนบี (ศอลัลลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ก็ยืนยันคำกล่าวของชายผู้นั้นว่าทำสิ่งวิบัติ ซึ่งคำ ๆ นี้ หมายความว่า ได้ว่า กระทำความชั่ว เพราะเหตุนี้ท่านนบีจึงสอนว่า “ **เจ้าจงสารภาพผิดกับอัลเลาะห์เสีย** ”

2. ต้องทำที่ถือศีลตลอดในวันนั้นจนครบวัน แม้การประเวณีจะทำให้เสียศีลตลอดไปแล้วก็ตาม

3. ต้องถือศีลตลอดชุดใช้แทนวันดังกล่าว เพราะท่านนบี (ศอลัลลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวว่า : “ **ท่านจงถือศีลตลอดชุดใช้แทนวันที่เสียไป** ” ซึ่งก็เหมือนกับเสียศีลตลอดด้วยการกิน การดื่ม ก็จำเป็นต้องมีการถือศีลตลอดใช้

4. ต้องเสียค่าปรับ(กัฟฟาเราะห์) คือ เป็นไปตามหะดีษที่รายงานจากอะบีสุรอยเราะห์ในบันทึกของบุคอรีและมุสลิมความว่า ขณะที่พวกเขานั่งกันอยู่พร้อมกับท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ก็มีชายคนหนึ่งมาหาแล้วกล่าวว่า : “ โอ้ ศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ ฉันได้ทำความวิบัติแล้ว ” ท่านนบีถามว่า : “ **ท่านทำอะไรหรือ ?** ” เขาตอบว่า : “ ฉันได้สัมผัสกับภรรยาของฉันขณะที่ฉันถือศีลอด ” ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) จึงกล่าวว่า : “ **ท่านมีทาสหญิงที่จะปลดเป็นไทหรือไม่ ?** ” เขาตอบว่า : “ ไม่มี ” ท่านถามต่อว่า : “ **ท่านจะสามารถถือศีลอดสองเดือนติดต่อกันได้หรือไม่ ?** ” เขาบอกว่า : “ ไม่สามารถแน่ ” ท่านนบีถามต่อว่า : “ **ท่านมีอาหารที่จะแจกจ่ายให้มiskin (คนจน) 60 คนหรือไม่ ?** ” เขาตอบว่า : “ ไม่มี ” ท่านนบีจึงเรียกศุครูหนึ่ง พวกเขาก็นั่งอึ้งเช่นกัน แล้วท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ก็นำอินทผาลัมมาหนึ่งตะกร้า และถามหาคนที่ถามนั้นว่า “ **เขาอยู่ไหน ?** ” แล้วบอกกับชายคนนั้นว่า : “ **เอา ท่านจงเอาอินทผาลัมนี้ไปบริจาค** ” ชายคนนั้นกล่าวว่า : “ โอ้ ท่านศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ จะมีคนที่ยากจนมากกว่าฉันอีกหรือ ? ขอสาบานด้วยอัลเลาะห์ ในละแวกนี้ไม่มีครอบครัวใดที่จะยากจนไปกว่าครอบครัวฉันอีกแล้ว ” ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้ฟังอย่างนั้นถึงกับหัวเราะ จากนั้นท่านก็บอกว่า : “ **อย่างนั้นท่านก็เอาอินทผาลัมนี้ไปทำทานให้ครอบครัวเจ้าก็แล้วกัน** ”

ดังนั้น ค่าปรับ(กัฟฟาเราะห์) นี้ แบ่งเป็น 3 ระดับ ระดับที่หนึ่ง ให้ปล่อยทาสหญิงหนึ่งคน หากไม่สามารถ ก็ให้ไปสู่ระดับที่สองคือ การถือศีลอดสองเดือนติดต่อกัน โดยจะละเว้นไม่ได้ตลอดสองเดือน หากงดเว้นเพียงหนึ่งวันหรือมากกว่า โดยไม่มีความจำเป็นทางศาสนา เขาต้องเริ่มนับหนึ่งใหม่ เพราะท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวว่า “ **สองเดือนติดต่อกัน** ” สำหรับคนที่มิเหตุจำเป็นทางศาสนาเช่น ป่วย หรือเดินทาง ก็ให้เว้นได้ และเมื่อพ้นภาวะดังกล่าวให้ถือศีลอดต่อไปเลยโดยไม่ต้องนับหนึ่งใหม่ เช่น เขาถือศีลอดมาแล้วหนึ่งเดือน เขาเกิดป่วยเวลาสามวัน ครั้นเมื่อเขาหายป่วยให้เขาถือต่อไปให้ครบส่วนที่เหลืออีกหนึ่งเดือน และถ้าเขาไม่มีความสามารถจะถือศีลอดได้สองเดือนติดต่อกัน เพราะป่วยเรื้อรังหรืออายุมากลำบากที่จะถือติดต่อกันสองเดือน ก็จะต้องเลื่อนมาสู่ระดับที่สาม คือ จ่ายอาหารให้คนจน 60 คน ๆ ละหนึ่งทะนान ด้วยอาหารที่ใช้บริโภคของคนในประเทศนั้น ๆ ในเมืองไทยก็คือ ข้าวสาร และถ้าไม่มีความสามารถอีกบางท่านบอกว่า การเสียค่าปรับนี้ตกไป แต่ในมัซฮับฮาฟิอียะฮ์บอกว่า ต้องติดค้างอยู่กับเขาต่อไป

การเสียค่าปรับนี้เฉพาะผู้ที่เป็นสามีเท่านั้น สำหรับผู้เป็นภรรยาจะต้องเสียศีลอดแน่นอน และต้องถือศีลอดชดใช้ในวันดังกล่าว ส่วนการเสียค่าปรับเช่นที่กล่าว มัซฮับฮาฟิอียะฮ์บอกว่า “ ไม่ต้องเสียค่าปรับ ” สำหรับมัซฮับหะนะฟีและมาลิกี บอกว่า “ หากภรรยายินยอมให้สามีประเวณีต้องเสียค่าปรับเหมือนสามี แต่ถ้าไม่ยินยอมก็ไม่ต้องเสียค่าปรับ เพียงให้ถือศีลอดชดใช้เท่านั้น ”

การประเวณีมากกว่าหนึ่งครั้ง

ถาม 059 หากคนหนึ่ง ได้ประเวณีกับภรรยาของตนมากกว่าหนึ่งครั้ง ในกลางวันของรอมฎอน เขาจะเสียกัฟฟาเราะห์ (ค่าปรับ) หนึ่งครั้ง หรือตามจำนวนที่ได้ประเวณีไป ?

ตอบ ถ้าคนหนึ่งได้ประเวณีช่วงกลางวันของรอมฎอนมากกว่าหนึ่งครั้งในวันเดียว ก่อนที่เขาจะเสียกัฟฟาระห์ครั้งแรก ก็ให้เขาเสียกัฟฟาระห์เพียงหนึ่งครั้งเท่านั้น แต่ว่าทุกครั้งที่เขาประเวณีก็จะมีบาป เพราะไม่ให้เกียรติต่อเดือนรอมฎอน ส่วนถ้าเขาประเวณีหลายครั้งแต่คนละวันกัน ก็ให้เขาเสียกัฟฟาระห์ตามจำนวนวันที่เขาได้ประเวณี ตามทัศนะส่วนใหญ่เช่น มาลิกี ซาฟิอีและฮำบะลี ดังนั้น ถ้าคนหนึ่งประเวณีสามครั้งในเดือนรอมฎอน แต่แต่ละครั้งคนละวันกัน เขาต้องเสียกัฟฟาระห์ 3 กัฟฟาระห์ เพราะในแต่ละวันนั้นจะเป็นการทำอับาดะห์ที่เป็นเอกเทศ

การฝืนเปี่ยงตอนกลางวันของรอมฎอน

ถาม 060 หากคนหนึ่งนอนฝืนกลางวันแล้วมือสุจิตหลังออกมา จะทำให้เสียศีลอดหรือไม่ ?

ตอบ คนที่ฝืนดังกล่าวไม่ทำให้เสียศีลอด เพราะเป็นการที่ไม่รู้และไม่ได้มีความตั้งใจ ทั้งนี้ ท่านนบี (คอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวว่าในบันทึกของอาหมัดและผู้อื่น ความว่า “ **บาปจะถูกยกไปจากคน 3 คนคือ คนนอนหลับจนกว่าจะตื่นหนึ่ง เด็กจนกว่าจะบรรลุนิติภาวะหนึ่ง และคนวิกลจริตจนกว่าจะหายอีกหนึ่ง** ”

ตื่นมาตอนเช้าสภาพยังมียุบอยู่

ถาม 061 คนหนึ่งประเวณีกับภรรยาตอนกลางคืน แล้วเขาก็นอนก่อนที่เขาจะอาบน้ำ บังเอิญเขานอนหลับไป ตื่นมาหลังแสงอรุณที่สองขึ้นแล้ว เขาจะอย่างไร ?

ตอบ คนที่ตื่นมาตอนเช้าในสภาพเขายังมียุบ อันเนื่องจากที่เขาประเวณีกับภรรยาตอนกลางคืน การถือศีลอดของเขาใช้ได้ หากเขามีเจตนาเมื่อตอนกลางคืนว่าจะถือศีลอด โดยมติของปวงปราชญ์อิสลาม สิ่งที่เขาต้องกระทำเมื่อตื่นมาก็คือต้องอาบน้ำเปลี่ยนหะดัส และละหมาดซุบฮิ พระนางอาอิชะห์และพระนางอุมมุสะละมะห์มารดาแห่งศรัทธาชน (ร.ฎ.) กล่าวว่า : “ **ท่านนบี (คอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ตื่นมาตอนเช้าสภาพที่ท่านมียุบเนื่องจากการประเวณีซึ่งมิใช่การฝืน แล้วท่านก็ถือศีลอดรอมฎอน** ” บันทึกหะดีษโดยบุคอรีและมุสลิม

เมื่อใดที่จะอนุญาตให้ผู้เดินทางงดถือศีลอดได้

ถาม 062 จะอนุญาตให้ผู้ถือศีลอดละศีลอดได้หรือไม่ เมื่อเขาเดินทางด้วยทางรถหรือเครื่องบิน หรือต้องเดินทางด้วยเท้าและการขี่สัตว์จึงจะละศีลอดได้ และมีเงื่อนไขหรือไม่ว่าการเดินทางนั้นต้องเกิดความลำบาก และเขาจะต้องถือศีลอดชดใช้หรือไม่ ? และที่ดีที่สุดนั้นควรจะทำอย่างไร ?

ตอบ อนุญาตให้ผู้เดินทางซึ่งอนุญาตให้ย่อละหมาดได้งดถือศีลอด (การเดินทางที่อนุญาตให้ละหมาดย่อได้ต้องมีระยะทางไกลประมาณ 85-90 ก.ม. และต้องไม่เดินทางเพื่อการทำบาป) ไม่ว่าจะเดินทางด้วยเท้า หรือขี่สัตว์ หรือโดยรถยนต์ หรือเครื่องบิน และ/หรือโดยทางเรือ ฉะนั้น เมื่อเขาได้เดินทางก็อนุญาตให้เขางดถือศีลอดได้ ไม่ว่าจะการเดินทางนั้นจะมีความลำบากหรือไม่ก็ตาม เพราะอัลเลาะห์ทรงตรัสอนุญาตให้งดถือศีลอดได้เฉพาะ “ การเดินทาง ” เท่านั้น ความว่า

وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ

“ และผู้ใดป่วยหรือเดินทาง ก็ให้ไปถือศีลอดในวันอื่น ๆ ” (อัลบะกัอเราะห์ 185)

แล้วเมื่อเขาพ้นภาวะการเดินทางและหมดเดือนรอมฎอน เขาต้องถือศีลอดชดใช้ตามจำนวนวันที่เขาออกไป และไม่ต้องแจกจ่ายอาหารเป็นการปรับ โดยมติของปวงปราชญ์

ส่วนเมื่ออยู่ในภาวะเดินทางเขาจะถือศีลอดหรือจะงดถือศีลอดดี เรื่องนี้ให้พิจารณาสภาพของบุคคล สภาพการเดินทาง ช่วงระยะเวลาเดินทาง บางทีถือศีลอดดีกว่า บางคนถือกับไม่ถือผลเท่ากัน บางคนงดถือศีลอดดีกว่า และบางคนจำเป็นต้องงดถือศีลอด และนี่คือสภาพต่าง ๆ

สภาพที่หนึ่ง : การถือศีลอดขณะเดินทางดีกว่า ได้แก่บุคคลที่ขณะเขาเดินทางเขาไม่รู้สึกลำบากใด ๆ เช่นคนที่เดินทางด้วยพาหนะยุคใหม่ที่มีความสะดวก ปลอดภัย และที่ว่าการถือศีลอดดีกว่านั้น เพราะเหตุผลดังนี้

1. เพื่อให้พ้นภาระหน้าที่เร็วขึ้น โดยไม่ต้องเป็นหนี้ถือศีลอดที่ต้องมีการชดใช้ในภายหลัง

2. เพื่อเจริญตามท่านนบี (ศอลัลลอลอฮุอะลัยฮิอะซัลลัม) แท้จริงท่านนบี (ศอลัลลอลอฮุอะลัยฮิอะซัลลัม) จะไม่งดการถือศีลอดขณะเดินทางนอกจากจะมีความจำเป็นยิ่งยวด มีเหตุพิเศษจากอะบีดำรดา (ศอลัลลอลอฮุอะลัยฮิอะซัลลัม) กล่าวในบันทึกของบุคอรีและมุสลิมว่า : “ พวกเราเคยเดินทางพร้อมกับท่านนบี (ศอลัลลอลอฮุอะลัยฮิอะซัลลัม) ครั้งหนึ่ง ในวันที่มีอากาศร้อนจัด จนมีชายคนหนึ่งต้องเอามือวางที่ศีรษะของเขาเพราะความร้อนจัด ในพวกเราไม่มีใครเลยที่จะถือศีลอด นอกจากท่านนบี (ศอลัลลอลอฮุอะลัยฮิอะซัลลัม) และท่านอับดุลเลาะห์บิรร์อวฮะห์เท่านั้น ” และแน่นอนว่า ท่านนบี (ศอลัลลอลอฮุอะลัยฮิอะซัลลัม) นั้นจะไม่กระทำนอกจากจะที่ประเสริฐสุดเท่านั้น

3. เพื่อจะได้ไม่ลำบากในการที่จะต้องชดใช้ เนื่องจากว่าคนเรานั้นหากกระทำการใด ๆ ก็ตาม ถ้ามีคนกระทำพร้อม ๆ กันจำนวนมากจะทำให้เกิดกำลังใจ ไม่เกียจคร้าน ดังนั้น ถ้าเขาจะต้องไปถือศีลอดชดใช้ในเดือนอื่น ๆ ซึ่งคนส่วนใหญ่เขาไม่ถือศีลอดกัน อาจทำให้ตนเองเกียจคร้านจนมีการพลัดวันประกันพรุ่ง บางทีก็ถึงรอมฎอนใหม่ ของเขาก็ยังไม่ได้มีการชดใช้ ทำให้ต้องได้รับโทษและต้องมีการเสียค่าปรับอีกได้

สภาพที่สอง : มีความเท่ากันระหว่างถือศีลอดหรือไม่ถือ ได้แก่บุคคลที่มีความลำบากบ้างเล็กน้อย แต่เขาก็มีความสามารถจะทำการถือศีลอดได้โดยไม่หนักหนานัก และการที่เขาถือศีลอดนี้ก็มิได้ทำให้เขาขาดการทำความดีอื่น ๆ อันเป็นสิ่งสุจริตต่าง ๆ หลักฐานกรณีนี้เป็นหะดีษของพระนางอาอิชะฮ์มารดาแห่งศรัทธาชน (ร.ฎ.) ในบันทึกของบุคอรีและมุสลิม ความว่า แท้จริงข้าฯหะดีษอัลฮัลละมี (ร.ฎ.) ได้กล่าวกับท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ว่า : “ ฉันจะต้องถือศีลอดในการเดินทางหรือไม่ ? ” ซึ่งเขาชอบที่จะถือศีลอดเป็นปกติอยู่แล้ว ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ตอบว่า : “ **หากท่านปรารถนา ก็ถือเถิด และหากท่านปรารถนาจะงดก็ได้** ” และมีหะดีษนำสนใจของท่านอะนัส (ร.ฎ.) ในบันทึกของบุคอรีและมุสลิมความว่า “ พวกเราได้เดินทางร่วมกับท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) มีทั้งคนที่ถือศีลอดและไม่ถือศีลอด ซึ่งคนที่ถือศีลอดมิได้ตำหนิคนที่ไม่ถือศีลอด และคนที่มิได้ถือศีลอดก็มิได้ตำหนิคนที่ถือศีลอดเลย ”

สภาพที่สาม : งดถือศีลอดดีกว่า ได้แก่ บุคคลที่มีความลำบากในการเดินทางหากจะทำการถือศีลอดด้วย หรือจะทำให้เขาขาดการทำความดีที่เป็นความดีอย่างอื่น ๆ กรณีนี้นักวิชาการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า งดถือศีลอดจะดีกว่า หลักฐานหะดีษจากการรายงานของอะนัส (ร.ฎ.) ในบันทึกของบุคอรีและมุสลิม ความว่า “ พวกเราเดินทางพร้อมกับท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) บางคนก็ถือศีลอด บางคนก็ไม่ได้ถือศีลอด สำหรับคนที่ไม่ได้ถือศีลอดก็กระชับกระเซิงทำอืบาตะห้อย่างอื่น ๆ ได้เต็มที ส่วนคนที่ถือศีลอดก็มีความอ่อนเพลีย ไม่อาจทำอืบาตะห้อย่างอื่นได้เต็มที แล้วท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ก็กล่าวว่า : “ **ผู้ที่มิได้ถือศีลอดในวันนี้ ได้ลบล้างหน้าด้วยผลบุญไปแล้ว** (ด้วยการทำอืบาตะห้อยื่น ๆ มากมาย) ”

สภาพที่สี่ : การงดถือศีลอดเป็นการจำเป็น ได้แก่บุคคลที่มีความลำบากเดือดร้อนและต้องการการทำอืบาตะห้อยื่นอย่างอื่น ๆ หากจะต้องถือศีลอดระหว่างการเดินทาง หรือไม่ก็เกิดเป็นลมเพราะการถือศีลอด ท่านญาบิร (ร.ฎ.) รายงานหะดีษในบันทึกของบุคอรีและมุสลิมความว่า ครั้งหนึ่งท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) เดินทาง ท่านเห็นคนรวมกันเป็นกลุ่ม มีชายคนหนึ่งสภาพเป็นลมถูกมุงดูอยู่ ท่านนบีถามว่า : “ **นั่นอะไรนะ ?** ” บรรดาสาวกตอบว่า : “ **คนถือศีลอดเป็นลม** ” ท่านนบี จึงกล่าวว่า : “ **ไม่นับเป็นการดีเลย ที่ถือศีลอดในขณะที่เดินทาง** ” และจากอะนัส (ร.ฎ.) เช่นกันได้รายงานหะดีษถึงคนที่ลำบากที่ถือศีลอดขณะเดินทางว่า : ท่านนบีทำให้พวกเขาลงนอนละศีลอด ทว่าพวกเขาลงนอนไม่ยอมละศีลอด ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) จึงกล่าวว่า : “ **บรรดาพวกเหล่านั้นคือคนเลว พวกนั้นคือคนเลว** ” บันทึกโดยมุสลิม

เริ่มเดินทางหลังแสงอรุณขึ้น จะอนุญาตให้ละศีลอดหรือไม่ ?

ถาม 063 **ที่กล่าวแล้วในข้อ 062 ว่า อนุญาตให้งดถือศีลอดได้ขณะเดินทางนั้น หมายถึง ผู้นั้นเริ่มออกเดินทางในเวลากลางคืนก่อนแสงอรุณที่ส่องขึ้น แต่ถ้าคนหนึ่งเขาเริ่มออกเดินทางหลังแสงอรุณที่ส่องขึ้น จะอนุญาตให้ละศีลอดหรือไม่ ?**

ตอบ เมื่อเขาเดินทางออกจากบ้านหลังแสงอรุณที่ส่องขึ้นและเข้าเวลาการถือศีลอดแล้ว ทศนะของท่านอะบูหะนีฟะห์ ท่านมาลิก และท่านชาฟีอี ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของนักวิชาการอิสลาม ไม่อนุญาตให้เขาละศีลอดในวันนั้น เพราะเวลาที่เขาเดินทางนั้นเข้าเวลาถือศีลอดแล้วซึ่ง

เขาอยู่ในภาวะที่ประจำถิ่นอยู่คือ ยังไม่ใช่คนเดินทาง เมื่อเขาเดินทางหลังเข้าเวลาถือศีลอดแล้ว ก็ไม่มีข้อผ่อนผันให้เขาดถือศีลอดได้ เหมือนกับหากเข้าเวลาละหมาดซุฮ์รขณะที่เขายังไม่ได้เดินทาง ต่อมาเขาเดินทางด้วยทางเรือเป็นต้น ก็จะไม่อนุญาตให้เขาย่อละหมาดซุฮ์รนั้น แต่เขาต้องละหมาดเต็ม จะย่อได้ก็ต้องเป็นละหมาดอัศรีเป็นต้นไป ส่วนท่านอาหมัด อนุญาตให้ละศีลอดกรณีดังกล่าวได้

คนกลับจากเดินทางถึงบ้านตอนกลางวัน โดยเขาไม่ได้ถือศีลอด

ถาม 064 คนหนึ่งกลับจากการเดินทางถึงบ้านตอนกลางวัน
ในสภาพที่เขาไม่ได้ถือศีลอด เขาจะทำอย่างกับวันนั้นที่เหลือ ?

ตอบ กรณีคนเดินทางกลับถึงท้องถิ่นโดยไม่ได้ถือศีลอด หรือคนหายป่วยตอนกลางวัน ในทัศนะของมัซฮับฮาฟีอี สุนัตให้อุดอาหารในวันนั้นที่เหลือ ส่วนมัซฮับหะนะฟี บอกว่าว้ายิบต้องอุดอาหารในวันนั้นที่เหลือ

ผู้เดินทาง หรือผู้ป่วยจะถือศีลอดอย่างอื่นได้หรือไม่ในรอมฎอน ?

ถาม 065 ในรอมฎอน ศาสนาอนุญาตให้ผู้ป่วย หรือผู้เดินทาง
ไม่ต้องถือศีลอดรอมฎอนก็ได้ หากเขาไม่ได้ถือศีลอดรอมฎอน
เพราะได้รับการยกเว้น แต่เขาจะถือศีลอดชดใช้หรือถือศีลอดสุนัต
หรือศีลอดว้ายิบอื่น ๆ เช่นการบนบาน ได้หรือไม่ ?

ตอบ นักวิชาการส่วนใหญ่ให้ทัศนะว่า ไม่อนุญาตให้ผู้ป่วยหรือผู้เดินทางถือศีลอดอื่น ๆ ไม่ว่า การชดใช้ หรือกัฟฟาเราะห์ หรือสุนัต หากเขาฝันถือศีลอดดังกล่าวที่นอกจากศีลอดรอมฎอน ถือว่าการถือศีลอดดังกล่าวใช้ไม่ได้ ทั้งของรอมฎอนและอื่น ๆ ก็ใช้ไม่ได้เช่นกัน

ถึงที่พักหลังการเดินทาง

ถาม 066 คนหนึ่งเดินทางจากกรุงเทพไปสัมนนาที่จังหวัดเชียงใหม่ 3 วัน
ระหว่างนั้นเขาจะได้รับอนุญาตให้งดการถือศีลอดได้หรือไม่ ?
หรือเขาจำเป็นต้องถือศีลอด ?

ตอบ คนกรุงเทพที่เดินทางไกลนั้น เมื่อเขาตั้งใจจะอยู่ที่เชียงใหม่เพื่อการสัมนนาเป็นเวลา 3 วัน อนุญาตให้เขาดการถือศีลอดได้ (แต่ต้องถือศีลอดชดใช้หลังรอมฎอน) เพราะเขาอยู่ที่เชียงใหม่น้อยกว่า 4 วัน (ไม่คิดวันไปและวันกลับ) แต่ถ้าเขาตั้งใจอยู่ภูริที่เชียงใหม่ 4 วัน หรือมากกว่านั้น เขาจำเป็นต้องถือศีลอด จะงดการถือศีลอดไม่ได้

ถึงที่פקแต่ไม่ทราบว่าจะอยู่กี่วัน

ถาม 067 คนจังหวัดเชียงใหม่เดินทางไปกรุงเทพ ฯ เพื่อทำธุระ
แต่ไม่ทราบว่าธุระที่วันนั้นจะสำเร็จเมื่อใด
ศาสนาจะอนุญาตให้เขาตถือศีลอดระหว่างทำธุระนี้หรือไม่ ?

ตอบ คนเดินทางเมื่อถึงที่פקเช่นคนเชียงใหม่ไปธุระที่กรุงเทพ ฯ แต่ไม่ทราบว่าธุระนั้น
จะแล้วเสร็จเมื่อใด ให้เขาตถือศีลอดได้จนกระทั่งถึง 18 วัน ตามทัศนะของซาฟิอี ส่วนบางมัซฮับ
อนุญาตให้ตถือศีลอดได้ตลอดไปแม้จะใช้เวลานานก็ตาม

เดินทางไกลเพื่อทำมิตศาสนา

ถาม 068 คนหนึ่งเดินทางไกลเพื่อทำมิตศาสนาเช่น การพนัน ปล้นสดมภ์
จะอนุญาตให้เขาได้รับการผ่อนผันเช่นคนเดินทางปกติหรือไม่ กล่าวคือ
เขาจะได้รับการผ่อนผันให้ไม่ต้องถือศีลอด หรือละหมาดยอกจากสี่รอกออต
เหลือสองรอกออตได้ ?

ตอบ คนที่เดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ที่มิตศาสนา จะไม่ได้รับอนุญาตให้ยอละหมาดและ
งดการถือศีลอดช่วงที่เขาเดินทางได้ ตามทัศนะส่วนใหญ่ของนักวิชาการนับแต่สาวก ตาบีอิน รวม
ทั้งมัซฮับมาลิกี ซาฟิอี และฮัมบะลี เพราะอัลเลาะห์ทรงผ่อนปรนให้กับผู้เดินทางที่ไม่อธรรมและไม่
ละเมิด ดังพระองค์ตรัสในอัลกุรอาน โองการที่ 173 ซุเราะห์อัลบะก้อเราะห์ความว่า

فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ

“ ดังนั้นผู้ที่เกิดภาวะคับขัน โดยมีใช้ผู้ที่อธรรมและละเมิด
ก็ไม่มีโทษสำหรับเขาแต่อย่างใด ”

ตามนัยแห่งโองการนี้ อัลเลาะห์ไม่ทรงอนุญาตให้ผู้อธรรมและละเมิดหลักกรรม
ศาสนา กินซากัสต์ว์เมื่อเกิดภาวะคับขัน เพราะทั้งสองนั้นออกเดินทางเพื่อการชั่ว ดังนั้นเมื่ออัล
เลาะห์ทรงห้ามทั้งสองกินซากัสต์ว์ขณะที่เดือดร้อน แล้วพระองค์จะทรงอนุญาตให้ทั้งสองได้รับการ
ผ่อนปรนเพราะการเดินทางได้อย่างไร ? อีกประการหนึ่งก็คือ การที่จะอนุญาตให้คนเดินทางเพื่อ
ทำมิตศาสนาไม่ต้องถือศีลอดในเดือนรอมฎอนได้ ก็เท่ากับเป็นการสนับสนุนให้คนนั้นมีเรี่ยวแรง
กระทำชั่ว โดยเหตุดังกล่าว ศาสนาจึงไม่อนุญาตให้คนที่เดินทางเพื่อการทำชั่วงดถือศีลอดในเดือน
รอมฎอน รวมทั้งไม่อนุญาตให้ละหมาดยอกจากสี่เหลือสองได้ด้วย

ถือศีลอดแต่ไม่ละหมาด

ถาม 069 คนที่ถือศีลอดเดือนรอมฎอนแต่ไม่ละหมาด และกล่าวว่า :
“ ระหว่างจากรอมฎอนหนึ่งถึงอีกรอมฎอนหนึ่งนั้น

**จะได้รับการไถ่โทษต่าง ๆ ” คำพูดเช่นนี้ถูกต้องหรือไม่ ?
และถ้าไม่ถูกต้อง ศาสนาจะว่าอย่างไรกับคนที่ถือศีลอดแต่ไม่ละหมาด ?**

ตอบ **ละหมาด** เป็นเรื่องใหญ่ ใหญ่มาก ๆ ใหญ่กว่าคนที่อยู่ในคำถามคิด หากเขารู้เขาทราบตามหลักการศาสนาแล้วเขาจะไม่พูดและทำอย่างนั้นแน่นอน

การละหมาดเป็นเสาหลักของศาสนา : ถ้าศาสนาอิสลามเปรียบตั้งบ้าน การละหมาดก็เทียบเท่ากับเสาบ้าน บ้านจะอยู่ไม่ได้หากไม่มีเสาบ้าน ดังนั้น เมื่อเสาหักโค่นลง บ้านก็ต้องพังทลายด้วยแน่ เช่นเดียวกับการละหมาดเมื่อผู้ที่ละทิ้งมัน ผู้นั้นก็ได้ทำให้ศาสนาหักโค่นลงด้วย ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวในบันทึกของอาหมัด ตริมิซี และอิบนุมาญะห์ ความว่า “ **ศิระของกิจการคืออิสลาม และเสาของอิสลามคือละหมาด** ”

การละหมาดคือสิ่งแรกที่บ่าวจะถูกสอบสวนในวันกิยามะห์ : ดังนั้น เมื่อผลสอบสวนมันดี อัลเลาะห์ก็จะสอบสวนกิจกรรมอื่น ๆ ที่เหลือต่อ แต่ถ้าไม่ดี พระองค์ก็จะนำตัวผู้นั้นเข้านรกไป ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวความว่า “ **สิ่งแรกที่บ่าวจะถูกสอบสวนในวันกิยามะห์คือ การละหมาด ดังนั้นเมื่อมันดี กิจกรรมอื่น ๆ ของเขาก็ดีด้วย แต่ถ้ามันไม่ดี กิจกรรมอื่น ๆ ของเขาก็เสียหายไปด้วย** ”

การละหมาดคือข้อต่างระหว่างมุสลิมกับกาฟิร ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวในบันทึกของมาลิกและบัยฮะกี ความว่า “ **แท้จริงระหว่างคนหนึ่ง กับชิริก (การภาคี) และกุฟร (ทรยศ) คือ การละทิ้งละหมาด** ”

การละหมาดป้องกันชีวิตของมุสลิมได้ : มีหะดีษในบันทึกของบุคอรีความว่า ครั้งหนึ่งท่านคอลิดบินวะลีด (ร.ฎ.) ได้ขออนุญาตต่อศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) เพื่อสังหารชายคนหนึ่งซึ่งเป็นบุคคลที่สมควรถูกประหารชีวิตแล้ว แต่ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ก็ห้ามท่านคอลิดไว้โดยกล่าวว่า : “ **อย่า..คนนี้อาจจะทำการละหมาดก็ได้** ” ดังนั้นเขาจะได้รับการคุ้มครองชีวิตเมื่อเขาละหมาด

ผู้ละทิ้งละหมาดหลักประกันของอัลเลาะห์จะพ้นจากเขา : ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวไว้ความว่า “ **บุคคลที่ละทิ้งละหมาดประจำวันโดยเจตนาหลักประกันของอัลเลาะห์ถูกเพิกถอนจากเขาแน่นอน** ”

ผู้ละทิ้งละหมาด จะไม่ได้ส่วนใด ๆ ในอิสลาม ท่านอะมีรุลมุมีนีนอุมัร อิบน์ลาค็อดดอบ (ร.ฎ.) กล่าวความว่า “ **ไม่มีส่วนใดในอิสลาม ที่จะมอบเป็นสิทธิกับผู้ละทิ้งละหมาด** ”

ผู้ละทิ้งละหมาดจะเกิดมาใหม่อยู่ร่วมกับคนกาฟิรระดับหัวหน้า : ท่านอับดุลเลาะห์บินอุมัร (ร.ฎ.) ได้รายงานหะดีษในบันทึกของอาหมัดความว่า : ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) นั้น วันหนึ่งท่านได้พูดถึงเรื่องละหมาด โดยตอนหนึ่งท่านกล่าวว่า “ **บุคคลที่ไม่รักษาไว้ซึ่งการละหมาด เขาจะไม่มีรัศมี ไม่มีหลักฐาน ไม่มีความปลอดภัย และในวันกิยามะห์เขาจะอยู่ร่วมกับกออูร ฟิรอูน ฮามาน และอูบัยบนค่อลฟ์** ”

ผู้ละทิ้งหรือละเลยละหมาดตามเวลาอัลละหฺจะนำสู่ นรก : อัลละหฺทรงตรัสในซูเราะห์อัลมาอูน โองการที่ 4-5 ความว่า

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ

“ ดังนั้น อัลวีล (นรก) จะได้แก่บรรดาผู้ต้องละหมาด
แต่พวกเขาละเลยการละหมาดของพวกเขา ”

ผู้ละทิ้งละหมาดจะประสบกับความหายนะ : อัลละหฺทรงตรัสในอัลกุรอานซูเราะห์มรยัม โองการที่ 59 ความว่า

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسُوفَ يَلْقَوْنَ غِيًّا

“ และแล้วภายหลังจากพวกเขา (เหล่าผู้มีคุณธรรม) หดไป
ก็จะมีคน (ชั่ว) รุนหลังสืบต่อมา
ซึ่งบรรดาเหล่านั้นต่างละทิ้งการละหมาด
และปฏิบัติตามอารมณ์ใฝ่ต่ำ
ต่อไปพวกเขาต้องประสบกับความหายนะ (ช้อยย์) ”

ท่านอิบนุญัสศุด (ร.ฎ.) ได้อธิบายคำว่า “ อัลช้อยย์ ” ว่า : มันคือ ชุมหนึ่งในนรก กลิ่นเหม็น มีความลึกมาก และท่านอะบูอุมามะห์ (ร.ฎ.) ได้ให้ความหมายของคำนี้อีกว่า : “ มัน เป็นนรกชั้นต่ำสุด ชาวนรกที่นี่มีน้ำเหลือง น้ำหนองของชาวนรกที่นี่ไหลพอนพะไปหมด ” อิบ นุกอยยิมได้กล่าวในหนังสือของท่านเรื่อง การละหมาด ความว่า : “ บรรดานักวิชาการมุสลิมไม่มีความเห็นแย้งกันเลยว่า การละทิ้งละหมาดผิดโดยเจตนา นั้น นับเป็นบาปใหญ่มาก ใหญ่เหนือ บาปใหญ่ทั้งปวง สำหรับโทษของการทิ้งละหมาด ณ เบื้องอัลละหฺนั้น เลวร้ายกว่าการฆ่าชีวิต การปล้นทรัพย์ การผิดประเวณี การขโมย และการดื่มสุรา ผู้ละทิ้งละหมาดต้องได้รับโทษอย่างหนัก และได้รับการกริ้วจากอัลละหฺ อีกทั้งจะได้รับความอัปยศทั้งในภพนี้และภพหน้าอีกด้วย ”

กระนี้ คือหลักการอิสลามทั้งจากอัลกุรอานและสุนนะห์ ดังนั้น ผู้ที่ถือศีลอดแต่ไม่ ละหมาด การถือศีลอดของเขาจะไม่ได้รับการตอบรับจากอัลละหฺ จนกว่าเขาจะชดใช้และเตา บะห์กับอัลละหฺ ดังที่พระองค์ทรงทำสำหรับผู้ละทิ้งละหมาดไว้ในซูเราะห์มรยัม โองการที่ 60 ความว่า

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا

“ เว้นแต่ผู้ที่สารภาพผิด
กลับมาสวามิภักดิ์และปฏิบัติกรรมดี
แล้วพวกเขาก็จะได้เข้าสวรรค์
โดยพวกเขาจะไม่ถูกกะเมิดใดแม้แต่น้อย ”

ส่วนคำกล่าวของเขา (ที่อยู่ในคำถาม) ที่ว่า : จากระอมฏอนหนึ่งสู่อีกระอมฏอนหนึ่ง จะได้รับการไถ่โทษ คือ เมื่อเขาถือศีลจระอมฏอนก่อนและระอมฏอนต่อไป เขาจะไม่มีบาป เขาจึงไม่ต้องละหมาดนั้น ขอตอบว่า : นั้น เป็นการเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง และถือว่าผิดอย่างมหันต์ คนมีสติ ย่อมเข้าใจ เพราะตอนท้ายของหะดีษที่อ้างมานั้น จะตอบได้ความเข้าใจผิดของเขาได้ดี คือ ท่าน นบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้กล่าวความว่า “ การละหมาดห้าเวลา ยุ่มอัตรหนึ่งถึงอีก ยุ่มอัตรหนึ่ง และระอมฏอนหนึ่งถึงอีกระอมฏอนหนึ่ง จะได้รับการไถ่โทษระหว่างนั้น ตราบที่ เขาได้ละซึ่งบาปใหญ่ ” บันทึกโดยมุสลิม ความของหะดีษระบุชัดเจนว่า ที่ จะได้รับการไถ่โทษ ระหว่างนั้น ก็ต่อเมื่อไม่มีการทำบาปใหญ่ระหว่างนั้น และผู้ละทิ้งละหมาดก็คือผู้ที่ไม่ได้ละทิ้งการ ทำบาปใหญ่ แต่ได้กระทำความบาปใหญ่ด้วยซ้ำไป จึงถือว่า การอ้างว่าได้รับการไถ่โทษนั้นต้องตกไป

การใช้ใบเทียนขณะถือศีลอด

ถาม 070 **สตรีที่ถือศีลอดจะอนุญาตให้เธอใช้ใบเทียนย้อมผมหรือย้อมมือ เท้า ได้หรือไม่ ?**

ตอบ อนุญาตให้สตรีใช้ใบเทียน (ฮินนาร์) กับอวัยวะดังกล่าวได้

การใช้ครีมหรือน้ำมันใส่ผม

ถาม 071 **การใช้ครีมใส่ผม หรือครีมทาตัว จะเป็นการอนุญาตสำหรับผู้ถือศีลอดหรือไม่ ?**

ตอบ อนุญาตให้ผู้ถือศีลอดใช้ครีมหรือน้ำมันใส่ผมหรือทาผิวหนังได้ ส่วนการซึมซับ ของครีมสู่ใต้ผิวหนังนั้น ไม่ถือว่าเสียศีลอด เพราะผิวหนังมิใช่โพรงรูที่เปิดปกติตามคำนิยามที่กล่าว มาข้างต้นแล้ว

การใช้แปรงและยาสีฟัน

ถาม 072 **การแปรงฟันด้วยแปรงสีฟัน พร้อมกับใช้ยาสีฟันด้วย จะเป็นการอนุญาตหรือไม่ ? หากผู้ใช้ถือศีลอด และใช้ในเวลากลางวัน ซึ่งโดยธรรมดาแล้วก็รู้อยู่แล้ว เมื่อใช้แปรงแล้วอาจจะทำให้กระทบกับเหงือก แล้วมีเลือดออกมาได้ ?**

ตอบ การใช้แปรงสีฟันแปรงฟันในเวลากลางวันของระอมฏอน สำหรับผู้ถือศีลอดนั้น อนุญาตให้ใช้ได้ แม้จะมีเลือดออกมาก็ไม่ทำให้เสียศีลอด ส่วนการใช้ยาสีฟัน ก็ถือว่าอนุญาตเช่นกัน แต่ต้องพึงระวังใน 2 เรื่อง คือ หากมีเลือดไหลออกมา หรือมีรอยยาสีฟันค้างอยู่ แล้วมาปนกับ น้ำลาย จะกลืนน้ำลายที่มีการปนเปื้อนนี้ไม่ได้ หากกลืนเข้าไปโดยเจตนา ถือว่าเสียศีลอด และต้อง มีการถือศีลอดชดเชย

การทำบาปในเดือนรอมฎอน

ถาม 073 **คนถือศีลอดรอมฎอน ไม่ยอมละที่จะทำบาปบางอย่าง เช่น พุดโกหก พุดจาหยาบคาย โวยวายไม่เป็นเรื่อง ยุแหยงตะแคงรัวและนินทาให้ร้าย เป็นต้น การดังกล่าวจะทำให้เสียศีลอดหรือไม่ ?**

ตอบ การทำชั่ว โดยเฉพาะเรื่องการนินทา การยุแหย่ การไปปดมดเท็จ ถือเป็นการทำบาปอันน่ารังเกียจ ซึ่งมุสลิมทุกคนต้องละเว้นโดยสิ้นเชิงในทุกเวลาและสถานที่ แต่ในเดือนรอมฎอนยิ่งต้องถือว่าน่าเกลียดที่สุด เพราะถือว่าไม่เป็นการให้เกียรติต่อเดือนอันยิ่งใหญ่ที่อัลเลาะห์ทรงประทานความดีให้มากมาย เมื่อพระองค์ประทานความดีงาม แต่เรามาทำความชั่วก็เท่ากับเราทำสวนทางกับอัลเลาะห์ ส่วนผลเสียหรือไม่อย่างไรอันเกี่ยวกับการถือศีลอดนั้น ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวในบันทึกของบุคอรีความว่า “ **บุคคลที่ไม่ยอมละซึ่งการมดเท็จ และได้กระทำการเท็จ อัลเลาะห์ก็ไม่พึงประสงค์เลย ในการที่เขาละอาหารและเครื่องดื่มเพื่อพระองค์ (ด้วยการถือศีลอด)** ” หมายความว่า : การถือศีลอดที่ปนเปื้อนกับการโกหกนั้น จะไม่ได้รับการตอบรับจากอัลเลาะห์ เพราะเป้าหมายของการถือศีลอดคือ ไม่ใช่เพื่อให้เกิดความหิว ความกระหายเพียงเท่านั้น แต่ต้องการจะขัดอารมณ์ใฝ่ต่ำ ต้องการชักฟอกจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ดังนั้น เมื่อไม่ได้เป้าหมายดังกล่าว อัลเลาะห์ก็จะไม่ให้ความสนใจต่อการที่เขาอดอาหารและเครื่องดื่มดังกล่าว

แม้ส่วนใหญ่ของนักวิชาการอิสลามจะบอกว่า การนินทา การโกหก การยุแหย่ จะไม่ทำให้เสียศีลอด แต่พวกเขาก็ก็นัยนว่า การดังกล่าวจะทำให้เสียผลบุญของการถือศีลอด กล่าวคือ การถือศีลอดของเขาจะได้ก็เพียงความหิวและความกระหายเท่านั้น แต่ก็มีความก่อนสมัยสะลัฟบอกว่า การทำชั่วทำให้เสียศีลอดจริง ๆ ยุคสาวกก็มี ท่านอุมัร ท่านอะลี อะบูซุรร์ อะบูสุรอยเราะห์ อะนัส และญาบิร (ร.ฎ.) ตาบีอื่นก็มีเช่น มุญาฮิด มัยมูนและฮัฟซะห์ ท่านอิบรอฮีมอันนะคออียฺกล่าวว่า : “ **บรรดาพวกเขาเหล่านั้นบอกว่า การโกหกทำให้เสียศีลอด** ” ดังนั้นท่านอิหม่ามอาหมัดจึงกล่าวว่า : “ **บรรดาสะลัฟนั้น เมื่อพวกเขาถือศีลอด พวกเขาจะนั่งอยู่แต่ในมัสยิด พวกเขาบอกว่า : พวกเรารักษาการถือศีลอดของพวกเขา** ”

เมื่อมีคนมาด่าว่ากล่าวขณะถือศีลอด

ถาม 074 **ขณะที่เราถือศีลอดมีคนมาว่ากล่าวจาบจ้วง เราควรทำอย่างไร ?**

ตอบ จงเป็นบ่าวที่ดีของอัลเลาะห์ตามอัลกุรอาน ที่พระองค์ทรงตรัสในซูเราะห์อัลฟุรกอน โองการที่ 63 ความว่า

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا

“ **และบ่าวของพระเจ้าผู้ทรงเมตตา คือ บรรดาที่ดำเนินบนแผ่นดินอย่างมีจริยธรรม และเมื่อมีพวกโง่เขลามาด่าเถียงพวกเขา พวกเขาตอบว่า จงมีสันติเถิด** ”

หมายความว่า : อย่าได้ตอบโต้คนโง่ด้วยพฤติกรรมที่โง่ ๆ

ดังนั้น เมื่อท่านถือศีลอดและมีคนมาดุว่า ว่ากล่าว ให้ท่านจงบอกในใจหรือให้
ได้ยินว่า “ ฉันถือศีลอด ” ตามที่ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้สอนไว้ความว่า “ การ
ถือศีลอดนั้น เป็นเกราะป้องกัน ฉะนั้นต้องไม่กล่าวถ้อยคำหยาบคาย ต้องไม่ส่งเสียง
ไววายคล้ายคนโง่ หากมีคนหนึ่งมาทำร้ายเขา หรือมาดุว่าว่ากล่าวเขา ก็ให้เขากล่าวว่า :
ฉันถือศีลอด ฉันถือศีลอด ” บันทึกหะดีษโดยบุคอรีและมุสลิม

ถือศีลอดโดยไม่ได้อาหารสะสม (อาหารตึก)

ถาม 075 คนตั้งใจถือศีลอดแต่นอนหลับเลยเวลาถึงตอนเช้า เขาไม่ได้ทานอาหาร
สะสม จะมีผลอย่างไรหรือไม่กับการถือศีลอดของเขา ?

ตอบ บุคคลที่ไม่ได้อาหารสะสม ไม่มีโทษใด ๆ เพราะการทานอาหารสะสมนั้นเป็น
เพียงสุนัต (กิจส่งเสริม) มิใช่ واجب (กิจจำเป็น) โดยมติปวงประชาญ์

ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้ส่งเสริมให้ประชาชาติของท่านทาน
อาหารสะสม และสอนว่า อาหารสะสมนั้นเป็นสิ่งดีงามและมีความประเสริฐ โดยท่านกล่าวใน
บันทึกของบุคอรีและมุสลิมความว่า “ ท่านทั้งหลายจงทานอาหารสะสม เพราะในสะสมนั้นมี
มงคล ” และท่านกล่าวในบันทึกของอาหมัดความว่า “ สะสมนั้นคืออาหารมงคล ฉะนั้นพวก
ท่านทั้งหลายอย่าได้ละเลยที่จะทานสะสม แม้ท่านคนใดตึมน้ำเพียงหนึ่งอึกก็สมประโยชน์
แล้ว ดังนั้น อัลเลาะห์พระผู้ทรงยิ่งใหญ่และบรรดามะลาอิกะห์ของพระองค์ จะทรง
ประสาทพรให้แก่ผู้ที่ทานสะสมทุกคน ” ในบันทึกของอาหมัดมีหะดีษของท่านอิรบาฏบินสาริ
ยะห์รายงานว่า : ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้เรียกฉันร่วมทานอาหารสะสม แล้วท่าน
ก็บอกว่า “ จงมาร่วมทานอาหารมงคลกันเถิด ” และท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ยัง
สอนต่อไปอีกในบันทึกของมุสลิม ความว่า “ ข้อต่างระหว่างการถือศีลอดของพวกเรากับชาว
คัมภีร์คือ การทานอาหารสะสม ”

เวลาอาหารสะสม

ถาม 076 เวลาของการทานอาหารสะสมนั้นเริ่มเมื่อใด และสิ้นสุดเมื่อใด
ตอนไหนที่ศาสนาเห็นว่าดีที่สุด ?

ตอบ เวลาของการทานอาหารสะสมคือเริ่มแต่หลังเที่ยงคืน (ครึ่งคืนหลัง) จนกระทั่งแสง
อรุณที่สองขึ้น เวลาที่ดีที่สุดสำหรับทานอาหารสะสมคือ ให้เข้าไปจนใกล้แสงอรุณขึ้น (คือใกล้เข้า
เวลาละหมาดซุบฮิ) เพื่อเจริญรอยตามท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) และวัตถุประสงค์
ของการทานอาหารสะสมก็คือ จะได้มีกำลังในการถือศีลอดในวันรุ่งขึ้น เมื่อทานสะสมใกล้รุ่งอรุณจะ
ช่วยในการถือศีลอดได้มาก ส่วนใกล้แค่ไหนอย่างไรวั้น ท่านอะนัส (ร.ฎ.) เล่าว่า “ ท่านเชดบินซา
บิต (ร.ฎ.) กล่าวว่า : พวกเราได้ทานอาหารสะสมพร้อมกับท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม)
ต่อมาท่านก็ไปละหมาด (ซุบฮิ) ฉัน (อะนัส) ถาม (เชด) ว่า : ระหว่างสะสมกับอาซาน จะห่างกัน
เท่าใด ? เขา (เชด) ตอบว่า : ถ้าจะอ่านอัลกุรอานก็สักประมาณ 50 อายะห์ ” บันทึกหะดีษนี้โดยบุ
คอรีและมุสลิม

อาหารสะดุ

ถาม 077 อาหารสะดุนั้น คืออาหารประเภทใด ?

ตอบ อาหารสะดุคือ อาหารทุกชนิดที่กินหรือดื่มในช่วงเวลาดังกล่าวถือว่า ได้ทานอาหารสะดุแล้ว แม้จะเป็นเพียงจิบน้ำนิดหน่อยก็ตาม แต่ที่ประเสริฐสุด และที่สมบูรณ์ตามแบบฉบับของท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) แล้วก็คือ ทานอาหารเพียงเล็กน้อยพออิ่ม และทานอินทผาลัมสักสามผล เพราะอินทผาลัมเป็นอาหารที่เป็นมงคล เมื่อสะดุเป็นอาหารมงคล และทานอินทผาลัมที่เป็นมงคล ก็จะกลายเป็นมงคลกำลังสอง คือยอดเยี่ยม ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวส่งเสริมไว้ว่า “ **อาหารสะดุของผู้ศรัทธาที่ประเสริฐสุดคือ อินทผาลัม** ” บันทึกหะดีษโดยอะบูดาอู๊ด อิบน์หิบบานและบัยฮะกี

อิมซากก่อนเวลาซุบฮิ

ถาม 078 ในปฏิทินเวลาละหมาดจะมีระบุช่องหนึ่งว่า “ อิมซาก ”
เฉพาะในเดือนรอมฎอน มันคืออะไร ?
และจำเป็นต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดหรือไม่ ?

ตอบ คำว่า “ อิมซาก ” ในปฏิทินรอมฎอน หมายถึงให้เตรียมงดอาหารก่อนเวลาอาซานซุบฮิประมาณ 10-15 นาที เพื่อเตรียมตัวในการงดโดยเด็ดขาดเมื่อการอาซานเกิดขึ้น เพื่อบอกเวลาละหมาดซุบฮิ การให้งดหรืออิมซากนี้ มิใช่การงดตามหลักการที่เกี่ยวกับเวลาเริ่มถือศีลอดประจำวัน คือเริ่มแต่แสงอรุณที่ส่องขึ้น แต่เป็นเพียงให้ผู้จะทำการถือศีลอดเตรียมการไว้เท่านั้น ถ้าจะเปรียบเทียบกับเหมือนไฟเหลืองของการจราจร จะยังไม่เกิดความผิดพลาดถ้าไฟเหลือง จะติดก็ต่อเมื่อไฟแดง ไฟแดงในการถือศีลอดก็คือ เข้าเวลาซุบฮิ ดังนั้น ผู้ถือศีลอดจะปฏิบัติตามปฏิทินที่ให้มีการอิมซากก็ไม่ผิดหลักการแต่ประการใด หรือถ้าจะไม่ถือตามก็ไม่มีผลต่อการถือศีลอดแต่อย่างใด เพียงแต่ต้องระวังอย่าให้การทานอาหารล่าช้าเข้าสู่เขตต้องห้ามคือเริ่มอาซานซุบฮิก็แล้วกัน เพราะจะทำให้เสียศีลอดในวันนั้น

กินอาหารขณะมุอ์ซซินอาซานซุบฮิ

ถาม 079 บางคนทานและดื่มขณะที่มุอ์ซซินอาซานบอกเวลาซุบฮิ เขาบอกว่า :
ฉันจะกินจนกว่ามุอ์ซซินจะอาซานถึงคำว่า
“ อัศศอลาตุคอยรุมินันเนา ”
บางคนบอกว่า : ฉันจะกินจนกว่าจะจบการอาซานด้วยคำว่า
“ ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ ”
บางคนยังกว่านั้นอีกว่า : จะให้อีกอิมซะละหมาดซุบฮีก่อน
การกระทำและคำกล่าวอ้างเหล่านี้จะถูกต้องหรือไม่ ?

ตอบ ดังได้กล่าวไปแล้วว่า “ การเริ่มงดอาหารเพื่อถือศีลอดนั้น ตั้งแต่แสงอรุณที่
สองขึ้น ” ดังนั้น คนที่กินหรือดื่มหลังแสงอรุณที่สองขึ้นคือเริ่มการอาชาน ถือว่าเสียศีลอด และ
โดยปกติมุอ์ซซึนในบ้านเราก็จะอาชานหลังแสงอรุณที่สองขึ้นทันที ฉะนั้น เมื่อได้ยินเสียงการ
อาชานและยังไม่งดทานอาหาร ถือว่าเสียการถือศีลอด เขาต้องอดอาหารในวันนั้นเหมือนคนถือ
ศีลอดทั่วไป และต้องไปชดใช้หลังรอมฎอน สำหรับคำอ้างต่าง ๆ ที่ว่านั้น ถือว่าไม่ถูกต้องตาม
หลักการของศาสนา

เวลาที่ให้ละศีลอด

ถาม 080 การละศีลอดจะละได้เวลาใด ?

ตอบ ผู้ถือศีลอดจะละศีลอดได้ก็ต่อเมื่อแน่ใจว่าดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าแล้ว เพราะอัล
เลาะห์ทรงตรัสในอัลกุรอาน โองการที่ 187 ซูเราะห์อัลบะก้อเราะห์ความว่า

ثُمَّ أَتَمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ

“ ต่อจากนั้นพวกเจ้าต้องถือศีลอดให้สมบูรณ์จนถึงกลางคืน ”

กลางคืน : เริ่มตั้งแต่ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า และท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะ
ซัลลัม) ได้กล่าวในบันทึกของบุคอรีความว่า : “ **เมื่อกลางคืนมาจากทางนี้** (ทางทิศตะวันออก)
และกลางวันไปจากทางนี้ (ทางทิศตะวันตก) **และดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า ผู้ถือศีลอดก็จะ**
ศีลอดได้ ” (ขณะที่ท่านนบีกล่าวอย่างนี้ท่านได้ชี้ทำท่าทางด้วย)

การรับละศีลอด

ถาม 081 การรับแรงในการละศีลอดนั้น จะเป็นอย่างไร ?

ตอบ การรับละศีลอดเมื่อแน่ใจว่าดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า ถือว่าเป็นสุนัต (กิจส่งเสริม)
เพราะท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้กล่าวในบันทึกของบุคอรีความว่า : “ **มนุษย์จะ**
คงไว้ซึ่งความดีงาม ตราบที่พวกเขารีบในการละศีลอด ” กระนั้นคือ ชุมนะหนี่ปีที่บรรดาสาวก
ได้ถือปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง และการที่ได้ปฏิบัติอย่างนี้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย
นั้นนับว่าได้ถือตามชุมนะหฺอย่างแท้จริง ทั้งชุมนะหฺในคำพูดและชุมนะหฺในการกระทำ ท่านอะนัส
(ร.ฎ.) ได้รายงานหะดีษความว่า “ **ฉันไม่เคยเห็นท่านศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์แม้สักครั้งที่ท่านจะ**
ละหมาดก่อนการละศีลอดแม้จะด้วยการดื่มน้ำ ” บันทึกหะดีษโดยอิบนุฮิบบานและผู้อื่น ๆ

อาหารละศีลอด

ถาม 082 อาหารประเภทใดที่ใช้ในการละศีลอด ?

ตอบ อาหารหรือเครื่องดื่มทุกชนิดที่ได้รับประทานไป ถือว่าเป็นการละศีลอดแล้ว เพียงแต่ว่าที่ประเสริฐและสมบูรณ์ตามสุนนะห์ของท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) นั่นก็คือ อยู่ในคำสอนของท่านที่ว่า “ **เมื่อคนหนึ่งเฝ้าถือศีลอด จงละศีลอดด้วยอินทผาลัม เพราะมันเป็นมงคล หากไม่มีอินทผาลัมก็จงละศีลอดด้วยน้ำ มันคือน้ำที่สะอาด** ” บันทึกหะดีษนี้โดย อาหมัด อิบฺนุมาญฺญุด และติรมิซียะห์ และอีกหะดีษหนึ่งท่านอะนัสรายงานในบันทึกของท่านสามท่านเช่นกัน ความว่า : “ **ท่านศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) นั้น ท่านได้ละศีลอดด้วยอินทผาลัมสด (รุด็อบ) – ก่อนจะละหมาด – หากไม่มีอินทผาลัมสด ท่านก็จะละศีลอดด้วยอินทผาลัมแห้ง (ตะมَر) และหากไม่มีอีก ท่านก็จะละศีลอดด้วยการจิบน้ำเล็กน้อย** ”

สรุป อาหารละศีลอดที่ดีที่สุดก็คือ อินทผาลัมสด หากไม่มีก็ให้เป็นอินทผาลัมแห้ง หากไม่มีอีกก็ให้ดื่มน้ำ และถ้าไม่มีอะไรจะละศีลอด นักวิชาการเสนอว่า ให้เหนียต (เจตนา) ละศีลอดด้วยหัวใจ จนกว่าจะพบอาหาร

ดูอาละศีลอด

ถาม 083 ผู้ละศีลอดควรจะกล่าวอะไร ขณะละศีลอด ?

ตอบ สุนัตให้ผู้ถือศีลอดกล่าวดูอาห์ (ขอพร) ต่ออัลเลาะห์ให้มาก ๆ ตามแต่ต้องการ ที่สำคัญคือขอให้อัลเลาะห์ทรงรับการถือศีลอดของเรารวมทั้งกิจการความดีอื่น ๆ ที่ได้ทำไปด้วย เพราะการขอของผู้ถือศีลอดนั้นอัลเลาะห์จะไม่ปฏิเสธการขอของเขา โดยเฉพาะขณะที่มีการละศีลอด ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวในบันทึกของท่านอาหมัด ความว่า “ **การขอของคน 3 คน จะไม่ถูกปฏิเสธ คือ คนถือศีลอดจนกระทั่งละศีลอดหนึ่ง ผู้นำที่มีความเป็นธรรมหนึ่ง และการขอของผู้ถูกข่มเหงอีกหนึ่ง** ”

บทขอพรขณะละศีลอดตามสุนนะห์มีดังนี้ อะบูดาอูดบันทึกรายงานจากมุอาซิบินชะฮ์เราะห์ ความจากท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) เป็นหะดีษมุรซั้ล ว่า “ **เมื่อท่านถือศีลอด ต่อมาท่านละศีลอด ท่านกล่าวว่า : “ อัลลอฮุมมา ละก้าซุมตุ ว่าอะลาริสกีก้าอัฟตอรัตุ ”** (ข้าแต่อัลเลาะห์ เฉพาะพระองค์เท่านั้นที่ข้าพระองค์ถือศีลอด และอาหารของพระองค์ที่ข้าพระองค์ใช้ละศีลอด) ”

และในบันทึกของอะบูดาอูดและนะซาอี จากอิบนิอุมัร (ร.ฎ.) ความว่า : “ **ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) นั้น ท่านกล่าวขอพรเมื่อละศีลอดว่า : “ ชะฮ้าบัสซอมอ์ ว้าบตะละติลอุรูก์ ว่าสะบิ้ลัจรุ อินชาอัลเลาะห์ ”** (ความกระหายได้หมดไปแล้ว เส้นโลหิตได้รับการทดลองแล้ว และผลกุศลได้รับแล้ว หากพระองค์ทรงประสงค์) ”

และหากจะขอพรด้วยการนำสองรายงานมาผสมกันก็ทำได้คือ “ **อัลลอฮุมมา ละก้าซุมตุ ว่าอะลาริสกีก้าอัฟตอรัตุ ชะฮ้าบัสซอมอ์ ว้าบตะละติลอุรูก์ ว่าสะบิ้ลัจรุ อินชาอัลเลาะห์** ”

เลี้ยงอาหารละศีลอด

ถาม 084 บางคนชอบที่จะทำบุญเลี้ยงอาหารละศีลอด
การเช่นนี้ศาสนาสนับสนุนหรือไม่ อย่างไร ?

ตอบ การเลี้ยงอาหารผู้ถือศีลอดเมื่อถึงเวลาละศีลอดนั้น เป็นกิจกรรมที่ศาสนาสนับสนุนให้กระทำ ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้เชิญชวนประชาชาติของท่านในบันทึกของอาหมัด ตริมิซี และนะซาอี ความว่า “ **ผู้ใดเลี้ยงอาหารละศีลอดแก่ผู้ถือศีลอด เขาจะได้รับผลบุญ เช่นเดียวกับผู้ถือศีลอด โดยผลบุญนั้นมิได้ลดหย่อนเลยแม้แต่น้อย** ”

การขอคู่ออให้เจ้าภาพเลี้ยงละศีลอด

ถาม 085 เมื่อมีคนเลี้ยงอาหารผู้ถือศีลอด เมื่อถึงเวลาละศีลอด
ผู้รับเชิญควรทำอย่างไร ?

ตอบ ตอบรับการรับเชิญหากเราถือศีลอด และเมื่อละศีลอดเสร็จแล้วควรจะขอพรให้เจ้าภาพให้ได้รับแต่คุณความดี ให้มีรสที่เพิ่มขึ้น คู่ออที่ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) เคยสอนไว้ ในบันทึกของอาหมัด และบัยฮะกี ความว่า “ **อัฟต้อร้อ อินด่ากุ่ม อัศศออิมุม ว่า อะก่าละ ต่ออาม่ากุ่ม อัลอับร้อร ว่าตั้นชะลัต อะลัยฮิมุละลาอิกะห์** ” (บรรดาผู้ถือศีลอดได้ละศีลอด ณ ที่ท่านแล้ว คนดี ๆ ได้รับประทานอาหารของท่านแล้ว และบรรดามะลาอิกะห์ได้ขอความเมตตาให้ท่านด้วยแล้ว)

การละหมาดตะรอเวียะห์

ถาม 086 ละหมาดตะรอเวียะห์นั้นอย่างไร ? มีสถานภาพอย่างไร ?
และเริ่มละหมาดได้เมื่อใด ?

ตอบ ละหมาดตะรอเวียะห์คือ การละหมาดกลางคืนของเดือนรอมฎอน มีวิธีละหมาดเหมือนกับการละหมาด 2 รอกอ์ตทั่วไป แต่ให้เหนียตขณะตักบิร่อตุลเอียะห์หรือรอมว่าละหมาดตะรอเวียะห์ สถานภาพของตะรอเวียะห์คือ เป็นสุนัต โดยเอกฉันท์ ให้กระทำได้ทั้งคนเดียวและเป็นคณะ (ญะมาอะห์) ที่ดีควรละหมาดรวมกันเป็นคณะ เวลาของตะรอเวียะห์คือ หลังทำละหมาดอิซาอ์ ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวในบันทึกของบุคอรีและมุสลิมความว่า : “ **ผู้ใดละหมาดในคืนแห่งรอมฎอน อย่างมีศรัทธามั่น และมีความบริสุทธิ์โดยแท้ โทษของเขาที่ผ่านจะได้รับการอภัย** ”

ถาม 087 ละหมาดตะรอเวียะห์มีจำนวนรอกอ์ตเท่าใด ?

ตอบ เรื่องนี้ศาสนาให้ความกว้างขวางมาก ไม่มีการจำกัดจำนวนรอกอต์ที่แน่นอนที่มุสลิมจำต้องถือปฏิบัติ (วาอิบ) หากมีการอ่านในการละหมาดที่ยาวมาก ๆ เช่นที่ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) เคยกระทำ (มีรายงานว่าเสร็จละหมาดเกือบจะไปละหมาดซุบฮิไม่ทัน) ก็ให้ละหมาดจำนวน 7 หรือ 9 หรือ 11 หรือ 13 รอกอต์ หากอ่านอย่างปานกลาง ให้ละหมาด 21 หรือ 23 รอกอต์ เช่นที่มักกะห์และมดีนะห์ แต่ถ้าอ่านอย่างสั้น ก็ให้ละหมาดจำนวน 39 หรือ 41 รอกอต์ ทั้งหมดนี้เป็นรายงานจากสะลัฟซอและห์ พวกเขาเหล่านั้นมิได้จำกัดจำนวนรอกอต์แน่นอนว่าเท่าใดที่มุสลิมต้องถือปฏิบัติ ซึ่งจะออกจากจำนวนนี้ไม่ได้ ทว่าส่วนใหญ่ของอุละมาอ์ (นักวิชาการ) นับแต่สาวกและคนยุคต่อ ๆ มา ได้ให้น้ำหนักจำนวนรอกอต์อยู่ที่ 23 รอกอต์ (พร้อมวิติร) และถือว่าเป็นมติของเหล่าสาวกตามการแถลงของท่านอิบรูสดี และอิบนุกุดามะห์ เพราะเมื่อตอนที่ท่านคอลีฟะห์อุมัร (ร.ฎ.) ได้รวมละหมาดในมัสยิดโดยมีอิหม่ามคนเดียว ครั้งนั้นท่านได้ละหมาดตะรอเวียะห์ 20 รอกอต์ และไม่มีใครในบรรดาสาวกได้แย้งและคัดค้านการกระทำของท่านอุมัรดังกล่าว จึงถือเป็นมติของเหล่าสาวกโดยปริยาย และที่เหล่าสาวกไม่ขัดแย้งแต่เห็นด้วยและถือตามนั้นก็เพราะเป็นไปตามคำสั่งของท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ที่ให้ยึดตามสุนนะห์ของบรรดาคู่ละฟาอรรอชิดีนความว่า “ **ท่านทั้งหลายจงยึดตามแนวทาง (สุนนะห์) ของฉัน และแนวทางของบรรดาคอลีฟะห์ผู้ซำอู้อัลลา** ” หมายถึงท่านอับูบาคัร ท่านอุมัร ท่านอุสมาน และท่านอะลี (ร.ฎ.)

อิหม่ามมาลิกกล่าวว่า “ เรื่องละหมาดตะรอเวียะห์นี้ ที่มดีนะห์ละหมาด 39 รอกอต์ ส่วนที่มักกะห์ 23 รอกอต์ และเรื่องนี้ไม่น่าจะเป็นเรื่องคับแคบ ”

อิหม่ามชาฟีอีกล่าวว่า “ ในเรื่องนี้ไม่ควรจะคับแคบ และไม่มีขีดจำกัด กล่าวคือควรเปิดให้กว้าง เพราะมันเป็นสิ่งสุนัต ”

อิหม่ามอาหมัดเคยถูกถามเรื่องนี้ ท่านตอบว่า “ จะต้องไม่ชี้ขาดเรื่องนี้เป็นอย่างหนึ่งอย่างใด ” เพราะท่านเห็นว่ากิจการในเรื่องดังกล่าวควรปล่อยให้กว้างไว้ อิบนุกุดามะห์กล่าวว่า “ ผู้ใดคิดว่า การละหมาดตะรอเวียะห์มีจะนวนรอกอต์ที่แน่นอนมาจากท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) จะเพิ่มและลดไม่ได้ เขาผิดพลาดแน่นอน ” อัชเชากานีกล่าวว่า “ การจำกัดจำนวนรอกอต์ละหมาดตะรอเวียะห์ว่าเท่านั้นเท่านี้ และการเจาะจงนักอ่านเป็นการเฉพาะนั้น ไม่มีในสุนนะห์แน่นอน ” โดยข้อเท็จจริงในเชิงวิชาการ จะไม่มีรายงานหะดีษจากท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ไม่ว่าซอเฮียะห์หรือฏออีฟ ที่ท่านนบีใช้ให้บรรดามุสลิมได้ทำละหมาดตะรอเวียะห์ในจำนวนรอกอต์ที่แน่นอน หรือการละหมาดยามค่ำทั่วไปก็ตาม ทั้ง ๆ ที่ท่านส่งเสริมให้ละหมาดกลางคืน (กิยามุลลัยน) สนับสนุน และบอกถึงความดีในการกระทำมากมาย แต่ท่านก็มิได้ระบุชัดเจนลงไปว่าจำนวนรอกอต์ที่แน่นอนว่าเท่านั้นเท่านี้ จะเพิ่มหรือลดไม่ได้ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงชี้ให้เห็นว่าการดังกล่าวนั้น เป็นเรื่องปล่อยกว้าง ไม่ได้เจาะจงจำนวนแน่นอน เพราะวัตถุประสงค์สำคัญของการละหมาดตะรอเวียะห์หรือกิยามุลลัยนนั้นคือ การให้กระทำอยู่ในส่วนของกลางคืน โดยการละหมาด 2 รอกอต์ 2 รอกอต์ แล้วก็ละหมาดเป็นคี่

ถาม 088 ในช่วงสิบคืนสุดท้ายของรอมฎอน
จะต้องมีความเข้มข้นในการทำอิบาดะห์หรือไม่ ? เพราะอะไร ?
และให้ทำอะไรบ้าง ?

ตอบ สิบคืนสุดท้ายของรอมฎอนมีความสำคัญยิ่งนัก อาจจะเป็นสิบคืนสุดท้ายของการมีชีวิตบนโลกนี้ของเราก็ได้ การชวนชวนทำอิบาดะห์มากขึ้นในช่วงนี้นอกจากจะเป็นผลดีกับตัวเองในการเตรียมเสบียงเพื่ออาคิเราะห์แล้ว ยังเจริญรอยตามสุนนะห์ของท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ด้วย พระนางอาอิชะห์ มารดาแห่งศรัทธาชน (ร.ฎ.) รายงานในบันทึกของบุคอรีและมุสลิม ความว่า : “ **เมื่อถึงช่วงสิบคืนสุดท้าย ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้ละการร่วมหลับนอนกับภรรยา ท่านทำอิบาดะห์ตลอดคืน และท่านได้ปลุกให้ครอบครัวตื่นมาทำอิบาดะห์ด้วย** ”

เพราะในช่วงสิบคืนสุดท้ายของรอมฎอนนั้น หวังว่าจะพบกับคืนกอดร์ อันมีความประเสริฐมากกว่าหนึ่งพันเดือน ซึ่งถ้าการทำอิบาดะห์ตรงกับคืนกอดร์ ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) สัญญาว่า โทษของเขาจะได้รับการอภัยสิ้น โดยท่านกล่าวว่า “ **ผู้ใดดำรงละหมาดในคืนกอดร์ อย่างมีศรัทธามั่น และมีความบริสุทธิ์ใจแท้จริง โทษของเขาที่ผ่านจะได้รับการอภัย** ” บันทึกหะดีษโดยบุคอรีและมุสลิม

สำหรับกิจกรรมที่พึงกระทำในช่วงสิบคืนสุดท้ายของรอมฎอน คือ ให้ถี่มากไว้เรื่องการขออูอาห์ โดยเฉพาะอูอาห์ที่ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้สอนพระนางอาอิชะห์ (ร.ฎ.) เมื่อพระนางถามท่านว่า : “ **โอ้ศาสนทูตอัลเลาะห์ หากฉันได้พบกับคืนกอดร์ ฉันจะกล่าวอะไร ?** ” ท่านตอบว่า “ **เธอจงกล่าวว่า : อัลลอฮุมมะ อินนะก้าอัฟวุน ตูฮิบบัลอัฟว้า ฟะอัฟอันนี** ” (ข้าแต่อัลเลาะห์ พระองค์ทรงอภัยยิ่ง พระองค์ทรงรักการให้อภัย ทรงโปรดอภัยให้ข้าฯ ด้วยเถิด)

การเอียะอ์ติกาฟ

ถาม 089 การเอียะอ์ติกาฟคืออะไร ? สถานภาพเป็นอย่างไร ? เอียะอ์ติกาฟที่ไหน ? และทำอะไรบ้าง ?

ตอบ การเอียะอ์ติกาฟคือ : การหยุดพักอยู่ในมัสยิด ของมุสลิม ที่รู้ดีเยงสา ปราศจากข้อห้ามทางศาสนา โดยมีเจตนา

สถานภาพของเอียะอ์ติกาฟ ถือเป็นสุนัต (กิจเสริม) ในทุกเวลา ทว่าในช่วงสิบคืนสุดท้ายของรอมฎอน ถือเป็นสุนัตที่สมควรกระทำอย่างยิ่งยวด เพราะถือเป็นการเจริญตามท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม)

การเอียะอ์ติกาฟ ให้กระทำที่มัสยิดซึ่งมีการละหมาดญะมาอะห์ (เป็นคณะ) ปกติ กระนี้เป็นมติของนักวิชาการอิสลาม เพราะอัลเลาะห์ทรงตรัสในอัลกุรอาน ชูเราะห์อัลบะก้อเราะห์ โองการที่ 187 ความว่า

وَلَا تَبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ

“ **และพวกเจ้าอย่ายุ่งเกี่ยวกับพวกนาง (ภรรยา) ขณะที่พวกเจ้าทั้งหลายเอียะอ์ติกาฟในมัสยิด** ”

สำหรับกิจกรรมที่ควรกระทำขณะเฝ้าระวังโควิด-19 คือ อ่านอัลกุรอาน การซิกะฮ์ การขอดุอาห์ การร่วมวงศึกษาหรือฟังการบรรยายในมัสยิดที่เฝ้าระวังโควิด-19 อยู่ และการทำอิมามะฮ์ทั้งปวงที่ศาสนาสนับสนุน เช่นการละหมาดสุนัตต่าง ๆ ส่วนข้อห้ามระหว่างเฝ้าระวังโควิด-19 คือ พุดจาเรื่องของดุนยา พุดหรือทำสิ่งที่ไร้สาระ การนินทาให้ร้าย การยุแหย่ การมดเท็จ การหยาบคาย การโวยวายโดยส่งเสียงดัง การทะเลาะเบาะแว้ง และการกระทำเยี่ยงคนโง่เขลาเบาปัญญา ซึ่งการต่าง ๆ เหล่านี้แม้จะเป็นการต้องห้ามในทุกเวลาและสถานที่อยู่แล้ว แต่ขณะเฝ้าระวังโควิด-19 ในมัสยิดยังเป็นข้อห้ามเข้มข้น

ถาม 090 หากจะเฝ้าระวังโควิด-19 ในสัปดาห์สุดท้ายของรอมฎอน จะเข้าและออกมัสยิดเมื่อใด ?

ตอบ ให้เข้ามัสยิดหลังดวงอาทิตย์ตกคืนที่ 21 รอมฎอน และสิ้นสุดการเฝ้าระวังโควิด-19 คืนวันอีด ไม่ว่าเดือนชาฮ์หรือเต็มก็ตาม (29 หรือ 30 วัน) แต่ที่ประเสริฐสุดคือ ให้อยู่ในคืนวันอีดด้วยจนกระทั่งได้ละหมาดซุบฮี แล้วไปละหมาดอีดต่อไปเลย

ถาม 091 ผู้เฝ้าระวังโควิด-19 จะออกจากมัสยิดได้หรือไม่ ? และจะเสียการเฝ้าระวังโควิด-19 เมื่อใด ?

ตอบ อนุญาตให้ผู้เฝ้าระวังโควิด-19 ออกจากมัสยิดได้เฉพาะเพื่อกระทำการที่เป็นเรื่องส่วนตัวซึ่งคนอื่นทำแทนไม่ได้เท่านั้น เช่น การเข้าห้องน้ำ ไปละหมาดยุมอัตหากมัสยิดที่ตนเฝ้าระวังโควิด-19 ไม่ได้มีการละหมาดยุมอัต การรับประทานอาหาร (ที่ไม่มีคนส่ง) เมื่อเสร็จกิจจำเป็นดังกล่าวต้องเข้าสู่อาคารเฝ้าระวังโควิด-19 ทันที จะไปทำธุระอย่างอื่นไม่ได้

ส่วนข้อที่ทำให้เสียการเฝ้าระวังโควิด-19 คือ การประเวณี การออกจากมัสยิดโดยไม่มีความจำเป็นและไม่เกี่ยวกับการเฝ้าระวังโควิด-19 เช่น การออกไปตากอากาศ การซื้อของ การทำงาน การเยี่ยมเยียนคนตาย เป็นต้น การเสียหรือเฝ้าระวังโควิด-19 ขาดตอนนั้นหมายถึง การเฝ้าระวังโควิด-19 ที่กำหนดเวลาไว้แน่นอน เช่น จะเฝ้าระวังโควิด-19 สัปดาห์หรือเจ็ดคืนเท่านั้น ส่วนการเฝ้าระวังโควิด-19 ธรรมดาที่มีกำหนดเวลาที่แน่นอนว่ากี่วัน ก็สามารถออกจากมัสยิดได้ และกลับเข้าไปใหม่เพื่อเหนี่ยวตเฝ้าระวังโควิด-19 ใหม่ต่อไปก็ย่อมได้ตามต้องการ

ชะกาตฟิตเราะห์

ถาม 092 ชะกาตฟิตเราะห์คืออะไร ? สถานภาพของฟิตเราะห์เป็นอย่างไร ? ใครบ้างที่ต้องบริจาคชะกาตฟิตเราะห์ ?

ตอบ ชะกาตฟิตเราะห์ คือ ทานที่มุสลิมทุกคนทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ หญิง หรือชาย ซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วงของเดือนรอมฎอนและเชาวาล และมีทรัพย์สินคืออาหารหลักของประเทศเกินความพอเพียงกับตนเองและครอบครัวในวันและคืนอีด (วันอีดและค่าลง) ดังนั้น คนที่เสียชีวิตในรอมฎอน หรือเด็กที่เกิดหลังดวงอาทิตย์ตกคืนวันอีด (รุ่งขึ้น) หรือคนทำงานมีเงินเดือน แต่เมื่อถึงเวลาจำเป็น

ต้องออกชะกาดพิตเราะห์ (คืนวันอีต) เงินเดือนยังไม่ออกและไม่มีทรัพย์สินอื่น ๆ อีก กรณีดังกล่าวนี้ เขาไม่จำเป็นต้องออกชะกาดพิตเราะห์ เพราะขาดเงื่อนไขบชะกาดพิตเราะห์

ชะกาดพิตเราะห์ ถือเป็นวายิบที่มุสลิมทุกคนต้องบริจาคนั้น ไม่ว่าเขาจะมีครบพิกัตชะกาดหรือไม่ ตามทัศนะส่วนใหญ่ของนักวิชาการ เช่น มัซฮับซาฟีอี เพราะหะดีษในบันทึกของบุคอรีและมุสลิม ซึ่งรายงานโดยอิบนุอุมร์ (ร.ฎ.) ความว่า “ **ศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้กำหนดให้มุสลิมทุกคน ทั้งทาส ไทย ชาย หญิง เด็ก และผู้ใหญ่ ทำทานพิตเราะห์ หนึ่งศอ (4 ทะนาน) จากอินทผลัม หรือข้าวบาร์เล่ย์ และให้ทำทานพิตเราะห์ก่อนที่คนจะออกไปละหมาดอีต** ”

สำหรับเด็กที่อยู่ในครรภ์มารดา ไม่ว่ายิบแต่เป็นสุนัตตามทัศนะของอาหมัดเพราะท่านคอลีฟะห์อุสมาน (ร.ฎ.) ถือปฏิบัติมาและไม่มีสาวกโต้แย้งคัดค้าน

ถาม 093 เมื่อใดจะออกชะกาดพิตเราะห์ และบริจาคให้กับใคร ?

ตอบ เวลาที่จำเป็น (วายิบ) ต้องออกชะกาดพิตเราะห์ คือ คืนวันอีต ที่สมควรออกตอนเช้าวันอีตก่อนออกไปละหมาด แต่ก่อนอนุญาตให้ออกได้เมื่อเข้ารอมฎอน ในมัซฮับซาฟีอี ส่วนมัซฮับอื่น ๆ อนุญาตให้ออกได้ก่อนหมดรอมฎอนหนึ่งหรือสองวัน และถ้าออกหลังละหมาดอีตโดยไม่มีเหตุจำเป็นถือว่ามักรูห์ และถ้าพ้นวันอีตถือว่าหะรอม จะตกเป็นกอฎอห์ เพราะท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ส่งให้ทำทานพิตเราะห์ก่อนละหมาดอีต (ตามหะดีษอุมร์ที่กล่าวแล้ว) และอิบนุอับบาส (ร.ฎ.) กล่าวว่า “ **ผู้ใดบริจาคนชะกาดพิตเราะห์ก่อนละหมาดอีต ถือว่าเป็นพิตเราะห์ที่ถูกรับ และผู้ที่บริจาคนหลังละหมาดอีต ถือว่าเป็นการบริจาคนธรรมดาทั่ว ๆ ไป** ” (บันทึกโดยอะบูดาูด)

สำหรับผู้ที่จะรับชะกาดพิตเราะห์คือ บุคคลทั้ง 8 จำพวกที่อัลกุรอานระบุ แต่ที่ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) เน้นก็คือ บรรดาคนยากคนจน เพราะจะทำให้พวกเขามีส่วนสนุกสนานในวันอีตเหมือนกับคนทั่ว ๆ ไป จะได้ไม่มีความรู้สึกน้อยใจว่าวันอีต ซึ่งเป็นวันรื่นเริงนี้เป็นวันของคนร่ำรวยเท่านั้น

ถาม 094 การออกชะกาดพิตเราะห์เป็นเงินแทนออกเป็นอาหารจะได้หรือไม่ ?

ตอบ ไม่อนุญาตให้ออกชะกาดเป็นเงินแทนอาหาร หากกระทำอย่างนั้น ถือว่าใช้ไม่ได้ และจะต้องตักหนักอยู่กับตัวเขาตลอดไป เพราะศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ใช้ให้ออกพิตเราะห์เป็นอาหาร หากการออกด้วยเงินใช้ได้ ท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ก็ต้องใช้ให้ปฏิบัติแล้ว ทั้ง ๆ ที่ยุคนั้นก็มีการใช้เงินกันอย่างแพร่หลาย ดังนั้น เมื่อท่านมิได้กล่าวถึงว่าให้ใช้เงินได้ ถือเป็นการบ่งชี้อย่างชัดเจนว่า การออกชะกาดพิตเราะห์ด้วยอาหารจึงเป็นเป้าหมายที่เจาะจงที่อาหารเท่านั้น อย่างนี้แหละที่เป็นการเข้าใจของบรรดาสาวก (ร.ฎ.) ด้วยเหตุนี้บรรดาเขาเหล่านั้นจึงออกชะกาดพิตเราะห์ด้วยอาหาร และไม่มีรายงานเลยว่าพวกเขาออกพิตเราะห์ด้วยเงินหรือจะอนุญาตให้กระทำได้ แต่พวกเขาเหล่านั้นต่างเห็นพ้องต้องกันว่า ชะกาดพิตเราะห์ต้องออกเป็นอาหาร กระนี้คือ ทัศนะส่วนใหญ่ของสะลัฟและค่อลัฟ ส่วนหนึ่งก็คือ อิหม่ามมาลิก อิหม่ามซาฟีอี และอิหม่ามอาหมัด ยกเว้นอิหม่ามอะบูหนีฟะห์

มีคนถามท่านอิหม่ามมาลิก : “ถึงคนหนึ่งเขาอยู่ในที่ ๆ ไม่มีอาหาร เขาจะออกชะกาตฟิดเราะห์ด้วยใช้เงินตีค่าราคาอาหารได้หรือไม่ ?” เขาตอบว่า : “ไม่ได้ วัลลอฮ์” แล้วเขาถามว่า : “จะมีคนอยู่ในที่ ๆ ไม่มีอาหารด้วยหรือไม่ ?” “แล้วเขาจะกินอะไรล่ะ ?” จึงมีคนบอกว่า : “คนนั้นเขาอยู่ ณ ที่ดังกล่าวนั้น 2 และ 3 เดือนแล้ว” เขากล่าวว่า : “เมื่อเขากลับก็ให้เขาออกฟิดเราะห์เป็นอาหาร และจะออกเป็นอื่นจากอาหารไม่ได้” (อัลมุเตอะวะนะห์ 1/358)

และมีคนบอกแก่ท่านอิหม่ามอาหมัดว่า : มีคนกลุ่มหนึ่งกล่าวว่า : “คนหนึ่งเขาเอาราคาค่าอาหาร (เป็นชะกาตฟิดเราะห์)” เขา (อิหม่ามอาหมัด) กล่าวว่า : “พวกเขาฟังคำพูดของท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) และมาบอกว่าคนนั้นคนนี้พูด กระนั้นหรือ ?” ท่านอิบนุอุมร์ (ร.ฎ.) กล่าวว่า : “ศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ได้กำหนดเป็นฟัรดู และอัลเลาะห์ทรงตรัสว่า “สุเจ้าทั้งหลายจงรักดีต่ออัลเลาะห์ และจงรักดีต่อศาสนทูต” และพวกเหล่านี้ละทิ้งสุนนะห์ด้วยคำพูดของคนนั้นคนนี้” (ชะเราะห์อัลมุขนี 2/661)

ถาม 095 อาหารประเภทใดที่จะให้ออกเป็นชะกาตฟิดเราะห์ ? และจำนวนเท่าใด ?

ตอบ บรรดาอาหารที่มีระบุในหะดีษไม่มากนัก เช่น อินทผลัมแห้ง (ตะมร์) องุ่นแห้ง (ชะบีบ) ข้าวสาลี ข้าวบาร์เล่ย์ เป็นต้น ที่ดีที่สุดที่บรรดาสาวกให้ออกชะกาตฟิดเราะห์คือ อินทผลัม เพราะมันเป็นทั้งอาหาร ยารักษาโรค และของหวานสำหรับมนุษย์ทั้งคนจนและคนรวย ดังนั้นสองอิหม่ามคือ มาลิกและอาหมัด บอกว่า การออกชะกาตฟิดเราะห์ด้วยอินทผลัมดีประเสริฐกว่าอาหารประเภทอื่น ๆ แต่ถ้าไม่มีอาหารประเภทดังกล่าว ก็ให้ใช้อาหารหลักของประเทศนั้น ๆ อย่างประเทศไทยก็เป็นข้าวสารข้าว ออกชะกาตฟิดเราะห์ สำหรับจะออกข้าวชนิดใดนั้น ขอแนะนำว่า ถ้าปกติเรารับประทานชนิดใดก็ให้ออกเป็นชนิดนั้น และถ้าจะออกข้าวชนิดที่ดีกว่าก็จะเป็นการดี แต่ไม่ควรออกชนิดที่คุณภาพต่ำกว่าที่เคยรับประทานปกติ

ส่วนจำนวนนั้นตามหลักฐานให้ออก 1 ศอ์ คือ 4 มุด (ทะนान) ต่อคน หากจะชั่งเป็นน้ำหนักก็ประมาณ 2.5 กิโลกรัม และถ้าจะออกให้เกินกว่านี้เช่นถั่ว 3 หรือ 5 กิโลกรัมก็ได้ ส่วนที่เกินนั้นกลายเป็นบริจาคทานธรรมดาไป

การละหมาดอดและตักบีร์วันอีด

ถาม 096 สถานภาพละหมาดอีดิลฟิตรีคืออะไร ? เริ่มละหมาดได้เมื่อใด ? และสถานที่ละหมาดจะละหมาดที่ในมัสยิดหรือที่สนาม ?

ตอบ การละหมาดอีดถือเป็นฟัรดูกียายะห์หรือสุนัตมุอักกัต ในมัซฮับฮาฟิอี เพราะเป็นการปฏิบัติของท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) เป็นประจำ นับแต่ปีที่สองของฮิจเราะห์ศักราช และการละหมาดอีดเป็นสัญลักษณ์เปิดเผยของศาสนาอิสลาม

การละหมาดอีดมี 2 รอกอัต กระทำได้ทั้งละหมาดคนเดียวและเป็นหมู่คณะ ที่ประเสริฐคือให้ละหมาดรวมกันเป็นหมู่คณะทั้งหญิงและชาย เริ่มเวลาละหมาดตั้งแต่ดวงอาทิตย์ขึ้นวันอีด ที่ที่สุดควรรอให้ดวงอาทิตย์ขึ้นสูงมองด้วยสายตาเท่ากับด้ามหอกหรือประมาณ 2 เมตร

ส่วนจะละหมาดที่ไหนนั้น ถ้าอยู่ที่มักกะห์สุนัตให้ละหมาดที่มัสยิดอัลหะรอม หากอยู่บ้านเรามัซฮับชาฟีอีควรละหมาดในมัสยิด โดยเฉพาะเวลาฝนตก เพราะจะได้มีการเอี๊ยะฮ์ติกาฟและละหมาดสุนัตตะฮียะตุลมัสยิดได้ด้วย แต่ถ้าไม่สะดวก เช่นมัสยิดคับแคบ และไม่ใช่น้ำฝนควรออกไปละหมาดที่สนามใกล้มัสยิดหรือกลางท้องทุ่ง

ถาม 097 มารยาทวันอีดและออกไปละหมาดอีดมีอะไรบ้าง ?

ตอบ นักวิชาการมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า มารยาทวันอีดนั้น คือ อาบน้ำสุนัตก่อนออกไปละหมาด ออกไปมัสยิดด้วยการแต่งตัวที่สะอาดเรียบร้อย ใส่เครื่องหอม รับประทานอาหารนิดหน่อยก่อนออกไปละหมาด อาหารที่ควรทาน (หากมี) ก็คือ อินทผาลัมสักสาม หรือห้า หรือเจ็ด ผล ให้มีการดักบิรนับแต่ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าคืนอีดจนกระทั่งละหมาดอีด ถ้อยคำดักบิรคือ “ อัลลอฮุอักบร อัลลอฮุอักบร อัลลอฮุอักบร ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮุวัลลอฮุอักบร อัลลอฮุอักบรวัลลิลลาฮิลหัมดุลิ ” ซายให้กล่าวออกเสียงดัง ๆ ส่วนหญิงให้กล่าวค่อย ๆ พอดนได้ยิน ครั้นเมื่อถึงยังสถานที่ละหมาดหากเป็นที่มัสยิดให้ละหมาดเคาะมัสยิด (ตะฮียะตุลมัสยิด) แต่ถ้าเป็นที่สนามหรือท้องทุ่งไม่ต้องละหมาดใด ๆ นอกจากละหมาดอีดเท่านั้น เมื่อละหมาดอีดเสร็จอย่ารีบร้อนกลับ ควรจะฟังคุตบะห์ให้จบก่อน ซึ่งจะได้ทั้งความรู้และสุนัตที่ศาสนาส่งเสริม จากนั้นให้เดินทางกลับคนละทางกับที่ไป ส่วนสตรีก็มีสุนัตให้ไปละหมาดอีดโดยต้องแต่งตัวเรียบร้อย คลุมหิญาบตามแบบฉบับอิสลาม ไม่แต่งตัวที่หรูหรา พู่ฟ่า หรือสีฉูดฉาดเตะตาผู้ชาย และหากพวกเธอมีประจำเดือนก็ให้ไปได้แต่ไม่ต้องละหมาด หากที่ละหมาดเป็นมัสยิดพวกเธอต้องไม่เข้ามัสยิดแต่ให้อยู่หน้าประตูมัสยิดหรือสนามหน้ามัสยิด

ถาม 098 การละหมาดอีดิลฟิตรีละหมาดอย่างไร ?

ตอบ ดังได้กล่าวไปแล้วว่า การละหมาดอีดนั้นมีสองรอกอ์ด จะละหมาดคนเดียวที่บ้าน หรือจะละหมาดรวมกันที่มัสยิดหรือที่สนามก็ได้ การละหมาดอีดไม่มีการอาซานและอิกอมะห์ แต่ให้กล่าวบอกละหมาดว่า “ อัชชอลาตุ ญามิอะห์ ” เพราะมีรายงานจากอิบนุอับบาส (ร.ฎ.) ในบันทึกของอะบูดาอุดความว่า : “ แท้จริงท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้ละหมาดอีดโดยไม่มีอาซานและอิกอมะห์ ” และในบันทึกของอะบูดาอุดเช่นกัน ชุฮรีได้รายงานหะดีษความว่า : “ แท้จริงท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้ใช้ให้เรียกประชาชนสู่การละหมาดอีด และละหมาดขอฝนว่า “ อัชชอลาตุ ญามิอะห์ ”

สำหรับวิธีละหมาดอีดิลฟิตรีนั้น เริ่มที่การดักบิร่อตุลเอี๊ยะหฺรอม พร้อมกับมีเจตนาละหมาดอีด จากนั้นให้อ่านดุอาอ์อิฟติตาค์ ดักบิรพร้อมกับยกมือเสมอไหล่ 7 ครั้งทีนอกจากดักบิร่อตุลเอี๊ยะหฺรอม ในมัซฮับชาฟีอี (6 ครั้งในมัซฮับมาลิกีและอาหมัด ส่วนมัซฮับหะนะฟี รอกอ์ดแรก 3 ครั้งก่อนการอ่าน และรอกอ์ดที่สอง 3 ครั้งหลังการอ่าน) ระหว่างดักบิรทั้ง 7 นั้น สุนัตให้อ่านตัสเบียะห์จำนวน 6 ครั้งว่า “ ซุบฮันัลลอฮ์ วัลฮัมดุลิลลาห์ เวลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์ วัลลอฮุอักบร ” จากนั้นให้อ่านฟาติฮะห์และซูเราะห์ใดก็ได้ ที่ดีควรอ่านซูเราะห์กอฟ หรือซูเราะห์อัลอะลลา ลงรุกฏ์ สุกฮุด แล้วดักบิรขึ้นสู่รอกอ์ดที่สองเหมือนปกติ จากนั้นให้ยกมือดักบิร 5 ครั้งไม่รวมดักบิรขึ้นจากสุญูด ระหว่างดักบิรให้กล่าวตัสเบียะห์เช่นรอกอ์ดที่หนึ่ง 4 ครั้ง แล้วอ่านฟาติฮะห์และซูเราะห์ใดก็ได้ แต่ที่ดีควรอ่านซูเราะห์อัลกอมร หรืออัลมอฮิยะห์ ลงรุกฏ์ สุกฮุด อ่านอัตตะฮียา แล้วให้สลาม ส่วนคนที่เปิ่นมะฆูมไม่ต้องอ่านซูเราะห์ดังกล่าวให้อ่านเพียงฟาติฮะห์เท่านั้น

หากเกิดสงสัยในการตักบิรทั้งห้าและเจ็ดนั้นว่า ได้ตักบิรไปแล้วจำนวนเท่าใด ให้คิดจำนวนน้อยเป็นหลัก เช่น สงสัยว่าตักบิร 7 หรือ 6 ครั้ง ให้ถือเอาจำนวน 6 ครั้ง

ถ้ามีการลืมตักบิรดังกล่าว หากนึกได้ก่อนรูกู้อ์หลังจากเข้าสู่การอ่าน ไม่ต้องกลับมาตักบิร และไม่ต้องสูญญัตชะหีว หากนึกได้ขณะรูกู้อ์หรือหลังรูกู้อ์ ไม่ต้องกลับมาตักบิร และถ้ากลับมายืนเพื่อตักบิรถือว่าเสียละหมาด

มะฆูม ที่มาทีหลังไม่ทันอิหม่ามขณะอ่านฟาติฮะห์หรือซูเราะห์ หลังตักบิร่อตุลเอียะห์รอม เขาไม่ต้องตักบิรดังกล่าวอีก ให้อ่านฟาติฮะห์อย่างเดียวในรอกอ์ตนั้น แต่ถ้ามาทันขณะอิหม่ามกำลังรูกู้อ์ เขาไม่ต้องทั้งตักบิรและอ่านฟาติฮะห์ให้รูกู้อ์ตามอิหม่ามไปเลย ถือว่าเขาได้รอกอ์ตนั้นด้วย หากมะฆูมมาทันอิหม่ามในรอกอ์ตที่สองพอดี หลังเขาตักบิรเข้าละหมาดให้เขาตักบิรตามอิหม่าม จำนวน 5 ครั้ง (ไม่ใช่ 7 ครั้ง) เมื่ออิหม่ามให้สลามให้เขาขึ้นละหมาดอีกหนึ่งรอกอ์ตโดยให้ตักบิรหลังตักบิรยืน 5 ครั้ง แล้วละหมาดต่อไปจนจบ

**ถาม 099 คุตบะห์หลังละหมาดอีดีมีสถานภาพอย่างไร ?
และมีวิธีการอย่างไร ?**

ตอบ ท่านมาวีรุดดีนได้แถลงในหนังสือของท่านชื่อ “ อัลฮาวีอัลกะบิร ” 2/493 ความว่า : คุตบะห์ที่ศาสนาให้ปฏิบัติมี 10 คุตบะห์ คือ คุตบะห์ยุมอัต คุตบะห์อีดีลอิฎฮา คุตบะห์อีดีลฟิตรี คุตบะห์สุริยุปราคา คุตบะห์จันทรุปราคา คุตบะห์ขอฝน และคุตบะห์ในเทศกาลฮัจญ์อีก 4 คุตบะห์ คือ วันที่ 7 ซุลฮิจยะห์ที่มักกะห์ วันที่ 9 ที่มะดีนะห์ วันที่ 10 ที่มินา และวันที่ 12 ที่มินา ทั้งหมดทั้ง 10 คุตบะห์นั้นมีทั้งก่อนและหลังละหมาด ที่คุตบะห์ก่อนละหมาดมี 2 คุตบะห์คือ คุตบะห์ยุมมอัต และคุตบะห์วันอารอฟะห์ ซึ่งถือเป็นวาเยิบ ส่วนที่อยู่หลังละหมาดคือ ที่เหลือจากนั้น และที่อยู่ก่อนละหมาดถือเป็นวาเยิบ และที่อยู่หลังละหมาดถือเป็นสุนัต โดยหลักการข้อนี้จึงพูดได้ว่า คุตบะห์อีดีถือเป็นสุนัตให้กระทำหลังละหมาด เพราะมีรายงานหะดีษในบันทึกของบุคอรีและมุสลิมจาก อิบนิอับบาส (ร.ฎ.) ความว่า “ แท้จริงท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้คุตบะห์อีดีหลังการละหมาด ”

สำหรับวิธีคุตบะห์ก็คือ เมื่อแล้วเสร็จจากละหมาดอีดี ให้คอยยืนบนมิมบรหันหน้าสู่ประชาชนแล้วให้สลาม นั่งพักเล็กน้อย จากนั้นให้คุตบะห์สองคุตบะห์ ซึ่งมีทั้งรูกันเช่นเดียวกับคุตบะห์ยุมอัต ที่เพิ่มเติมก็คือ เริ่มในคุตบะห์ที่หนึ่งด้วยการตักบิร 9 ครั้งติดต่อกัน และในคุตบะห์ที่สอง 7 ครั้งเช่นกัน และในระหว่างสองคุตบะห์ให้มีการนั่งลงเล็กน้อยเหมือนกับคุตบะห์ยุมอัต

การถือศีลอดหกเดือนเชาวาล

**ถาม 100 สถานภาพการถือศีลอดหกวันในเดือนเชาวาลนั้นอย่างไร ?
และจำเป็นต้องถือติดต่อกันหรือไม่ ? และจะเริ่มเมื่อใด ?**

ตอบ การถือศีลอดหกวันในเดือนเซาวาล ถือเป็นส่วนที่ควรกระทำอย่างยิ่ง เพราะท่านนบี (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) กล่าวสนับสนุนในบันทึกของมุสลิมความว่า “ **ผู้ใดถือศีลอดรอมฎอน ต่อมาเขาถืออีกหกวันในเดือนเซาวาล ประหนึ่งเขาได้ถือศีลอดทั้งปี** ” การถือศีลอดหกวัน ไม่จำเป็นต้องถือติดต่อกันทั้งหกวัน จะแยกถือก็ได้ แต่ถ้าได้ถือติดต่อกันทั้งหกวันก็จะเป็นการที่ประเสริฐยิ่งนัก

การถือศีลอดหกวันนี้ อนุญาตให้เริ่มถือได้ตั้งแต่วันถัดจากวันอีดเป็นต้นไป จะถือวันไหนก็ได้ เพียงแต่ให้อยู่ในเดือนเซาวาลก็เป็นพอ

มหาบริสุทธิ์แด่พระองค์ ข้าแต่อัลเลาะห์ ด้วยการสรรเสริญพระองค์ ข้าพระองค์ขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพนอกจากพระองค์ ข้าฯ ขออภัยโทษและสารภาพผิดต่อพระองค์